

Mladi hočejo sodelovati

18. X. 1969 JE BILA V KINO DVORANI LITOSTROJA REDNA LETNA KONFERENCA AKTIVA ZMS LITOSTROJA. V IZVLECKU BOMO OBJAVILI GOVOR BIVŠEGA PREDSEDNIKA TOVARNISKE KONFERENCE ZMS JANEZA ZUPANA, SEDANJEGA PREDSEDNIKA MIHAELA KROTKA TER PAVLA KRILIČA, PREDSTAVNIKA DRUŽBENIH ORGANIZACIJ V LITOSTROJU.

Iz poročila o delu predsedstva je razvidno, da mladina med drugim ni bila zadovoljna z lanskoletno prekinitvijo dela, saj je bilo predsedstvo TK ZMS takrat postavljeno pred dejstvo, da se pripravlja v našem podjetju »državni udar« — izmenjava vodilnega kadra. Kljub temu, da je mladina vseskozi zahtevala menjavo nesposobnih, in ljudi s premajhnim čutom odgovornosti, je bila o akciji obveščena samo nekaj ur prej. Od mladine so zahtevali, da podpro vse zahteve, ki jih bo sindikat postavil na zboru delovnih ljudi, čeprav niso vedeli točno, kakšne bodo te zahteve. Dejstvo je, da je ta zbor bil, in da je mladina podprla nekatere zahteve, vendar ne vseh. Strinjali so se, da mora priti do določenih sprememb, vendar se jim ta način ni zdel najboljši.

Iz poročila o delu je videti, da je idejno vzgojna komisija uspešno organizirala aktiv mladih komunistov, ki se je razvil v diskusijski center. Komisija za samoupravljanje pa je pripravljala kandidate za samoupravne organe. Fluktuacija delovne sile je vplivala tudi na mladinski aktiv. Dejstvo je, da so izgubili nekaj najboljših ljudi iz predsedstva. To je tudi oslabilo njihovo sposobnost in hromilo njihovo delovanje. Vendar je opaziti, da kljub naporom ni bilo velikih rezultatov. Ponavlja se zgodovina prejšnjih let. Kljub velikemu številu kandidatov za samoupravne organe je bilo le malo izvoljenih. Komisija za samoupravljanje bi morala slediti raznim proizvodnim problemom, poteku proizvodnje, izvrševanju plana, izvrševanju sklepov samoupravnih organov in podobno. Komisija je v zadnjem času sicer skrbno zasledovala vse te probleme, vendar to nekatere ni bilo všeč. Vsakomur, ki bi hotel zaradi tega, ker je bil osebnoprizadet, zavirati to delo, je treba odločno povedati, da je zadnji čas, da se nekaj ukrene, čeprav bo kdo osebnoprizadet.

Kadrovska komisija je v tej mandatni dobi skupaj z idejno-vzgojno komisijo predlagala več aktivnih mladincev za vstop v ZK. Prav tako ta komisija stalno predlaga člane za razne terenske in mestne mladinske organe.

Stekla je proizvodnja avtomobilov v kooperaciji z Renaultom. Prvo vozilo zapuša tovarno

Komisija bi za svoje delo potrebovala urejeno kadrovske evidenco. Zato je potrebna evidenca vse mladine, ki bi jo morali preverjati najmanj vsakega pol leta. Prav tako pa bo morala od kadrovske službe podjetja zahtevati spisek vseh, ki bi v vprašalni poli izjavili, da želijo delati v mladinski organizaciji.

V obdobju od prejšnje konference pa do danes so se litostrojki mladinci udeležili in organizirali več tekmovanj občinskega in mestnega ter zveznega merila. Povemo naj, da je organizacijo VI. majskega srečanja mladine v Puli za Ljubljano prevzela naša komisija in to tudi uspešno izvedla.

Udeležili smo se tudi velikega zborovanja mladine v počastitev 50. obletnice SKOJ, ki je bila na Kozjem. Pri vseh teh tekmovanjih nismo nastopili samo kot udeleženci, ampak smo tudi večkrat dosegli vidne uspehe.

Komisija za interesno aktivnost naj bi združevala in organizirala mlade, tako člane Počitniške zveze, tabornike, kot tudi mlade planince. Ta komisija je dokaj dobro opravljala svoje naloge. Zabeleženih je bilo nekaj dobrih rezultatov pri počitničarjih in tabornikih, skoraj povsem pa je zamrla aktivnost mladih planincev.

Mladina naj bi se v večji meri posluževala ugodnosti, ki jih nudi delo v teh specializiranih organizacijah. To so predvsem popusti pri potovanjih, izletih in dopustih. Ti popusti so za mladino res pomembni, poleg tega pa se pri tem delu razvija resničen tovariški duh.

Komisija za obveščanje bo morala v prihodnje vložiti velike napore. Nujno je, da ta komisija preko našega glasila »Litostroj« obvešča kolektiv o delu predsedstva in organizacije. Pisali naj bi v »Mladino«, kot tudi v dnevno časopisje.

Če bo komisija v prihodnje kos nalogam, lahko pričakujemo, da bo porasel ugled mladinske organizacije v tovarni in izven nje, saj je javnost dela najboljša propaganda za organizacijo.

JANEZ ZUPAN je v uvodu podaril, da je v naši tovarni mnogo govora o fluktuaciji, ki nam takorekoč »odžira« kadre, ki bi

bili sposobni zagotoviti boljše delo mladinske organizacije. Iz pogovorov z nekaterimi nekdanjimi našimi najbolj aktivnimi mladinci je razvidno, da je temu vzrok odnos vodstvenih kadrov do mladinskih aktivistov. Nekateri od teh ljudi gledajo na aktivnega mladince kot na delomrzneža, ki samo išče poceni izgovor, da ne bi delal. Drugi spet mislijo, da je vsak tisti, ki se z mladino ukvarja zastoj, vsaj delno, če ne popolnoma omejen. Nekateri pa svoj položaj izrabljajo za krojenje svoje tako imenovane »pravice«. Dejstvo je, da naša široka demokracija daje

Mihael Krotko

mnogokrat odprte možnosti tistim, ki s svojega položaja, ki ga zlorablajo, s »trdo roko« hočejo dobesedno poneumljati širok krog ljudi, saj ne dovolijo, da bi kdorkoli mislil drugače. To je sprejemljivo za ljudi z »mehko hrbtenico«, nesprijemljivo pa za tiste, ki se hočejo odkrito boriti proti napakam in nepravilnostim v tovarni in družbi. Taki ljudje si kljub temu, da so trdno prepričani v pravičnost svoje borbe, kaj kmalu poiščejo drugo mesto. Prav družba, ki tako rada obsoja vsakega, ki je klonil pod pritiskom, noče dati podpore tistim, ki se borijo za odpravo napak in nepravilnosti. Veliko jih sicer odide tudi zaradi boljšega zaslužka drugod, toda pri mladih aktivistih, ki so v večini idealisti, je prav razočaranje vzrok odhajanja. Ko spozna, da se ne more »z bikom bosti« skorajda obuna in odneha. Zaman je takega človeka prepričevati, da se bodo vsi problemi rešili po samoupravni poti, ko pa vidi, da je za nekatere samoupravljanje samo maska, za njo pa skrivajo svoj pravi obraz. Zastoj si mladina prizadeva, da bi vključila v samoupravne organe čim več mladih, saj vlada med kolektivom nezainteresiranost za volitve v samoupravne organe. To je tudi napaka vse naše družbe. Nikjer ni čutiti povezave med volivci in izvoljenimi, pa naj bo to na ravni nekega podjetja ali pa na najvišjih ravneh.

Lanskoletna prekinitev dela res ni bila organizirana, temveč stihijska in nam je povzročila precej škode, toda priznajmo si, dala je tudi nekaj predlogov in zahtev. Oglejmo si jih: zahteva

ENAKOPRAVNOST IN BRATSTVO NAŠIH NARODOV JE TEMELJNI ZAKON NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE, KI PRAZNUJE TE DNI SVOJ 26. ROJSTNI DAN

ZBORI DELAVCEV SO USPELI

Sestanek vodilnih in vodstvenih delavcev, ki je bil sklican, da bi informirali ostale člane kolektiva, ni v celoti uspel zato, ker vodilni in vodstveni delavci niso obvestili kolektiva. Zato so bili na predlog samoupravnih organov in vodstev družbeno-političnih organizacij sklicani zbori delavcev. Ta osnovna samoupravna oblika je bila tokrat izbrana zato, da bi najširši krog informirali o aktualnih vprašanjih, ki si jih zastavljajo člani kolektiva.

V pripravi zborov je bilo na širšem kolegiju med drugim izraženo mišljenje, naj bi vnaprej zbrali vprašanja, ki zanimajo posameznike, oziroma tista, ki so nejasna širšemu krogu delavcev. Kot se je kasneje pokazalo, je taka oblika v veliki meri prispevala k uspehu zborov.

Zbrana vprašanja so omogočala govornikom na zborih delavcev, da so skušali na vprašanja kar najbolj temeljito odgovoriti. Med vprašanji je bila vrsta tehtnih problemov, ki terjajo v prihodnosti kar največjo zavzetost ustreznih faktorjev v podjetju. Morda so prav ti zbori poudarili poseben pomen nekaterih rešitev.

Kakšna vprašanja so postavljali člani kolektiva

Razmeroma največ vprašanj je bilo iz področja nagrajevanja. Med temi največkrat ponovljeno: »Zakaj in koliko časa se manj kot stoo odstotni osebni dohodek?« Različne oblike stimulacije vodilnih in vodstvenih, projektantov in konstruktorjev, tehnologov in delavcev v administraciji po mnenju nekaterih ne kažejo enotnosti nagrajevanja. Zakaj so zaslužki kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev v proizvodnji

prenizki? Ali morajo biti delavci v administraciji zares vedno v podrejenem položaju nasproti delavcem, ki imajo delo normirano? Zakaj se omejujejo presegi norm, pa tudi, zakaj so se v zadnjem času tako povečali presegi? Zakaj uvažanje vrednostnih norm na nekaterih mestih, čemu zaslužki ne naraščajo sorazmerno z naraščanjem cen življenjskim artiklom itd. itd.

Člani kolektiva so postavljali tudi tako pomembna vprašanja, kot npr. kakšen je plan za prihodnje leto, kako skrbimo za tiste, ki obnemorejo, kakšni so načrti podjetja v pogledu proizvodnje za prihodnja leta in podobno. Veliko vprašanj je letelo tudi na račun nove proizvodnje avtomobilov.

Vsekakor so se referenti na zborih trudili, da bi v časovni stiski uspeli v grobem odgovoriti na poglobljena vprašanja. Zbori delavcev so uspeli tako po udeležbi kot po vsebini. V prihodnjih številkah našega lista bomo skušali obdelati in odgovoriti na nekatera najbolj pomembna in zanimiva vprašanja. Po splošni sodbi bi kazalo zbor delavcev v taki obliki sklicati vsaj nekajkrat letno.

KV

po novem pravilniku, zahteva po reelekciji vodstvenega in vodilnega kadra, večja osebna odgovornost in vrsta drugih predlogov.

Reelekcija se vleče kot jara kača, pravilnik so si nekateri začeli razlagati po svoje, funkcionalni dodatek s penalizacijo, ki naj bi zaostrela osebno odgovornost, pa se je skoraj izrodil v nekaj dodatek k osebnemu dohodku, saj so kriteriji za kaznovanje precej pomanjkljivi, ali pa jih uporabijo takrat, ko vidijo nezadovoljstvo v kolektivu. S tem je volk sit in koza cela. Če se še enkrat povrnemo k reelekciji, moramo priznati, da je to velik problem, saj je res težko najti primerne ljudi za odgovorna delovna mesta. Kljub temu mislimo, da bi se morali tega problema lotiti z večjo odgovornostjo. Da kolektiv izgublja zaupanje, je kriva tudi neobveščeno kolektiva, saj le malokdo pove delavcem, kakšne težave ima podjetje. Vodstvo mladinske organizacije mora velikokrat dobesedno »izvohati« marsikatero sejo samoupravnih organov. Naj povem samo kot primer, da smo dobili od upravnega odbora v novi mandatni dobi samo eno vabilo na sejo. Prav nič drugače ni s skupnimi sestanki vodstev družbeno-političnih organizacij in sa-

moupravnih organov. Ti sestanki so za mladino tabu.

»Ne vem, ali mislijo, da smo politično nezanesljivi, ali pa nas imajo za preveč otročje, da bi se ukvarjali z vseni temi problemi. Menja sem, da politični organizaciji nista samo Zveza komunistov in sindikat, temveč je tudi Zveza mladine. Mislim, da moramo enkrat dokončno razjasniti te odnose. Nehajmo že končno uporabljati besede »med nami rečeno« in se raje odkrito pogovorimo. Videti je, da se vsak boji posledic besed, ki bi jih spregovoril. Pri nas vsak javno trdi, da se kaj takega ne dogaja, javna skrivnost pa je, da je mnogo takih primerov. To me spominja na nekaj pragozdov, kjer velja zakon močnejšega. Mislim, da bo kar držala tista šala, ki pravi, da bi sveti Peter sprejel v raj ateiste, če ne bi mnogi izmed njih trdili, da so bogovi. Prav v borbi proti takim »bogovom« in drugim napakam pa manjka povezava vseh družbeno-političnih organizacij. Prepričan sem, da mladini očitajo, da smo se premalo povezali s sindikatom in Zvezo komunistov. Res je. Toda če se človek počuti odrinjenega in zapostavljenega, mislim, da to ni napaka samo nas, tem-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Naš barometer

Za september

Za nami je tudi september in z njim tri četrtine leta. Številkarji bodo rekli, da je za nami 0,75 ali 75 % leta. Prav toliko bi moralo biti za nami tudi naših obveznosti, ki so vsebovane v proizvodnih načrtih. Leto je namreč že zelo pri kraju, le še trije meseci so ostali do konca. In če kateri od naših rezultatov preveč zaostaja za 75 %, ga moramo kritično pogledati od vseh strani. In če že zaostaja, moramo vsaj vedeti zakaj, če zaostaja upravičeno, oziroma če bi se ga morda le dalo bolj pospešiti — da bi bil ob koncu leta obračun boljši!

Zato pogledajmo, kakšno je stanje na barometru: Konec septembra 1969 so odčitki iz barometra takile:

Finančna realizacija:	%	%
— fakturirana	100,98	72,99
Blagovna proizvodnja:		
— skupna	96,85	67,95
— finalizirana	89,12	61,46
— odpremljena	85,87	59,22
Osební dokodki:		
— izplačani	99,10	73,60

V prvem številčnem stolpcu so navedene odstotkovne vrednosti izpolnitve ustreznih kumulativnih dinamičnih planov; dobri rezultati so tisti nad 100 odstotkov. V zadnjem stolpcu pa so odstotkovne vrednosti izpolnitve celoletnih planov; dobri rezultati za konec septembra bi bili ti isti nad 75 odstotka.

Našo uspešnost pa lahko kontroliramo tudi na ta način, če ugotovljamo, koliko praznega prostora je med pokončno črto »75,00 % — september« in črnimi stolpci grafikona. Ta prazni prostor bi predstavljal našo slabost, če bi se pri razsojanju prepustili le igri števil in statistike. Mi ga razumemo in moramo razu-

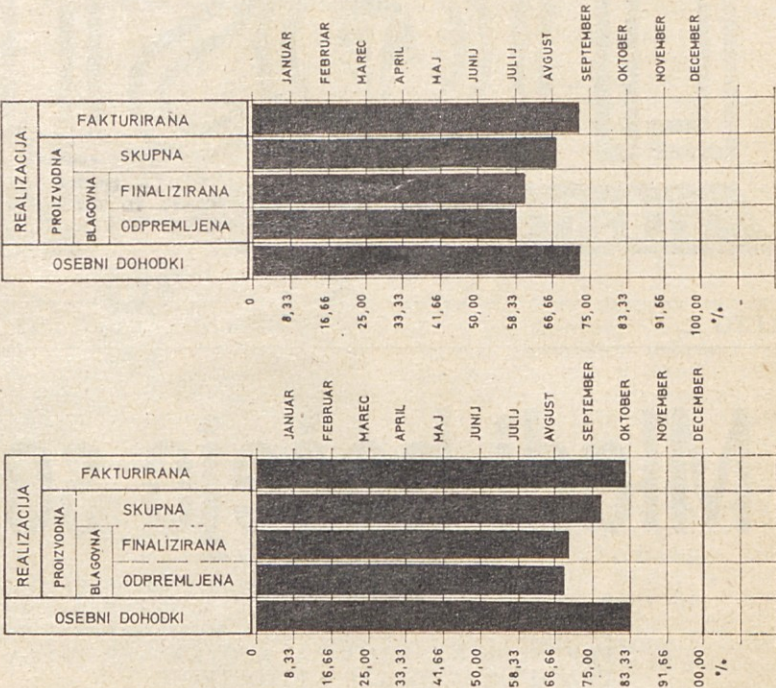
	%	%
Črpalke	87,13	54,15
Turbine	83,99	46,66
Transportna sredstva	78,74	51,00
Diesel motorji	82,65	62,00
Cementarne	119,01 *	89,83 *
Žerjavi, reduktorji	87,39	81,00 *
Stiskalnice	130,40 *	56,82
Strojni deli	159,58 *	136,55 **
Orodje	138,66 *	104,00 **
PE FI	91,56	61,96
PE MO	103,96 *	73,79
PE VET	112,78 *	84,59 *
PE PK	96,80	72,60
Podjetje-skupno	96,85	67,95

meti drugače. Ta prazen prostor naj bo izhodišče za naš delovni načrt, ki bo potisnil zaostajajoče stolpce navzgor!

Z našim barometrom ne name-ravamo niti grajati niti hvaliti, temveč le informirati in orien-tirati delovno skupnost, kakšni so rezultati njenega dela in v kate-ro smer naj bi šla njena pot. Sa-mokritičnost naj nas ne moti. Rajši prispevajmo, da slabosti odstranimo. Dobre rezultate pa razumimo tako, da ni nobena stvar tako dobra, da ne bi mogla biti še boljša!

Oglejmo si tudi tokrat enega izmed kazalcev bolj podrobno, npr. skupno proizvodnjo. Podjetje izpolnjuje devetmesečni plan s 96,85 odstotka, celoletnega pa s 67,95 odstotka. Po vrstah proiz-vodov oziroma po proizvodnih enotah pa so doseganja različna.

Zadovoljive rezultate smo označili z zvezdicami. Z dvema zvezdicama pa smo označili tiste vr-ste proizvodov, kjer smo že do-segli letni plan! N. V.

Za oktober

Tudi tokrat se je dogodilo, da sta pred nami dva odčitka — za mesec september in mesec oktober. Primerjava obeh stanj na barometrih nam omogoča, da ugotovimo spremembe in hitrost, s katero se približujemo cilju — koncu leta. Le dva meseca sta še pred nami, za nami pa deset. Zato bo tokrat odstotkov-na primerjalna vrednost 83,33 odstotka — dobri rezultati bo-do nad njo, nezadovoljujoči pa pod njo. Za izpolnjevanje kumu-lativnih dinamičnih planov, to-krat desetmesečnih, pa vemo, da so dobri le tisti, ki so izpolnje-ni 100-odstotno.

Zadovoljujoča izpolnitev me-sečnih planov v oktobru je ne-katere stolpce občutno premak-nila proti desni. Predvsem sta

se izkazala fakturirana realiza-cija in odpremljena blagovna proizvodnja. In če hočemo, da bo tudi v naslednjih mesecih tako, se moramo s še večjo vne-mo lotiti praznine, ki obstaja med pokončno črto »83,33 od-stotka — oktober« in črnimi stolpci in ki jo predstavljata predvsem skupna in finalizirana blagovna proizvodnja. Ravno ti dve pa sta predpogoj za fak-turiranje. In končno še stolpec osebnih dohodkov, ki se še naj-bolj giblje po planu, toda doslej še vedno v skladu s poslovnimi uspehi. Omenimo še to, da smo v septembru dosegli svojevrsten rekord: 3001 zaposlenih je pre-jelo po 1.234,66 din povprečne-ga mesečnega dohodka, kar je največ v zgodovini Litostroja! Uporabimo to za dokaz in spod-budo, da kolikor več bomo ust-varili, toliko več bo denarja za vse naše potrebe in želje.

Sedaj pa še številčni odčitki iz našega barometra, ki so konec oktobra takile:

	%	%
Finančna realizacija:		
— fakturirana	101,24	81,87
Blagovna proizvodnja:		
— skupna	97,17	77,01
— blagovna	89,58	69,96
— odpremljena	88,71	69,27
Osební dohodki:		
— izplačani	99,80	82,80

V prvem številčnem stolpcu so navedene odstotkovne vrednosti izpolnitve ustreznih kumu-lativnih dinamičnih planov. Pri-merjalna vrednost za dobre re-zultate je 100 odstotkov. V zad-njem stolpcu pa so odstotkovne vrednosti izpolnitve celoletnih planov. Primerjalna vrednost za dobre rezultate konec oktobra je 83,33 odstotka.

Res je, da kadar prikažemo po-datke o uspehu ali slabšem uspe-hu podjetja, prikrijemo na ta na-čin i dobre i slabe rezultate »se-stavnih delov« podjetja. Zato si (Nadaljevanje na 3. strani)

Mladi hočejo sodelovati

(Nadaljevanje s 1. strani) več tudi nekaterih drugih. Upam, da bodo te pregraje nezaupanja kmalu odpravili, kajti sicer ne bo nič čudnega, če se bodo ne-kega dne družbeno-politične or-ganizacije lotile reševanja dolo-čenih problemov na različne na-čine.

Dolžnost in pravica mladine je, da hoče in mora sodelovati pri reševanju vseh problemov.

MIHAEL KROTKO, sedanjí predsednik TK ZMS Litostroja je poudaril, da je v preteklih letih dejavnost mladih temeljila le na goli teoriji.

Starejši politični delavci so si-ker storili korak naprej in pri-redili so več seminarjev. Ti pa niso vedno dosegli svojega na-mena. Organizirali so jih v ka-kem turističnem kraju in to iz strahu, da ne bi bila udeležba premajhna.

Za naprej je potrebno sestavi-ti čim bolj pester program, ta-ko da bi imeli vsi mladinci mož-nost vključiti se v tiste dejav-nosti, ki jih najbolj zanimajo. Vedeti pa moramo, da mladino privlači zabava in razvedrila po napornem osemurnem dela-vniku. Finančnih sredstev in pro-stora, kjer naj bi se litostroj-ska mladina zbirala in prijetno pre-življala svoj prosti čas, pa ni. Šišenska mladina se zbira v svo-jih klubih. Delo teh klubov je zelo pestro, od raznih zanimivih predavanj do plesa in poslušanja moderne glasbe. Mladi Lito-strojčani pa te možnosti nimajo. Temu v velikí meri botruje ne-razumevanje starejših in ma-čehovski odnos tovarne do nas. Saj ne zahtevajo veliko, želijo si le skromen prostor, katerega so pripravljene s prostovoljnim de-lom urediti. S takim mladinskim klubom bi zelo popestrili delo našega kolektiva in pritegnili ši-rok krog litostroj-ske mladine. V enem od stolpcev, ki jih bo gradil Litostroj, naj se odkupi prostor za potrebe mladine.

Mladi bi se radi vključili v samoupravni proces, pri tem pa včasih naletijo na velike težave. Niso obveščeni o sestankih, v zadnjem času so imeli vodilni tovariši nalogo, da na poljuden način obvestijo kolektiv o naši novi proizvodnji, vendar je le malokdo to storil.

Med ljudmi krožijo razne ne-resnične vesti, ki zbijajo delovno moralo. Videti je, da so neka-teri tovariši konservativni, bojijo se nove proizvodnje in menijo, da tudi mladi člani našega ko-lektiva tako mislijo. Mladina si ustvarja svoje mišljenje, toda težko si je ustvariti pravilno, če nisi na viru informacij.

Mladina je imela že več raz-govorov s strokovnjaki, na kate-rih so se pogovarjali o proizvo-dnih problemih, o delitvi dohod-kov pa vse do kadrovske poli-tike. Žalostno pa je to, da se takih srečanj udeleži le malo mladincev. Upam, da bo marsi-kdo spoznal prednost takih sre-čanj, kjer se v nevezani besedi nrijetno pogovoriš in laže rešiš marsikateri problem.

»Pa še nekaj bi rad poudaril. Sami smo za marsikaj krivi. Ta-koj ko prestopimo prag Lito-stroja, pa čeprav smo člani tega kolektiva, govorimo o njem vse najslabše. Sram nas je priznati, da smo Litostrojčani. Mislim, da to ni sramota, lahko smo le ponosni na to dejstvo.

Treba bo precej dobre volje in tudi mogoče odrekani, toda uspeh ne bo izostal. Zavedajmo se, da iz majhnega raste veliko!«

V imenu družbeno-političnih organizacij ie zbrane mladince pozdravil PAVLE KRILIČ. Go-vornik je poudaril, da so pro-blemi proizvodnje tako notranje-ga kot zunanjega značaja. Indi-vidualna proizvodnja, za katero je potrebno vedno znova dolo-čati oziroma izdelovati tehnolo-ški potek, je veliko bolj zahtev-na kot serijska ali masovna pro-

izvodnja. Skoraj vsi povpraševal-ci po strojni opremi zahtevajo čim krajše in natančno določene dobavne roke za opremo. Seveda vsi iščejo takega dobavnega part-nerja, ki jim bo ponudil najbolj ugodne pogoje glede cen, dobav-nih rokov in kvalitete opreme. Naši dobavni roki so mogoče ne-koliko predolgi, cene pa previ-soke. Strojni park je zastarel. Vodstvo podjetja se trudi, da bi modernizirali strojni park, toda za nabavo novih in zamenjavo starih strojev potrebujemo veli-ka finančna sredstva. Teh sred-tev trenutno nimamo in tudi v bližnji prihodnosti jih ne bo-mo imeli dovolj. Prizadevanja vsakega posameznika na delov-nem mestu bodo pripomogla, da bomo naredili več kot sedaj. V 8-urnem delovnem dnevu je še veliko časa, ko delavec iz različ-nih vzrokov ne dela. To se ne dogaja samo v neposredni pro-izvodnji, temveč v vsem podjet-ju.

Eden od problemov celotne strojegradnje je nedvomno kre-ditiranje. Kupci želijo kupovati blago pod čim bolj ugodnimi po-goji in na kredit. Ker so naše kreditne sposobnosti premajhne, denarni zavodi pa niso v zadost-ni meri zainteresirani za krediti-ranje te dejavnosti, kupci kupu-jejo opremo pri tistih proizva-jalcih, ki dajejo boljše kreditne pogoje. Naši investitorji uvozijo veliko opreme, ki se po kvali-teti ne razlikuje od domače, med-tem ko domača podjetja iščejo možnost prodaje svojih izdelkov na svetovnem trgu. Tu je seveda konkurenca veliko močnejša. Problem celotnega gospodarstva je prav gotovo tudi nelikvidnost, o kateri v zadnjem času mnogo govorimo. Naši upniki nam mno-go dolgujejo, več kot mi dru-gim. Če bi od naših dolžnikov v primernem roku dobili plači-la za dobavljeno opremo in stor-itve, bi uspešno rešili marsika-teri problem.

»O, kako daleč je še«

Sodelovanje Litostroj - Renault

Na trgu so se v letošnjem oktobru pojavili naši prospekti in ceniki. Prav je, da si pri tem zastavimo vprašanje, zakaj so nas tako ovirali in ali res ni za nas prostora na jugoslovanskem trgu potniških avtomobilov.

Motorizacija se je pri nas po vojni pričela nekako leta 1955, ko je število registriranih potniških avtomobilov preseglo tisto iz leta 1939 in je pričela z delom tudi domača tovarna osebnih avtomobilov. Kolikor nas je še starejših, se bomo spomnili, da je bilo prometa ne le na deželskih cestah, temveč tudi v mestu zelo

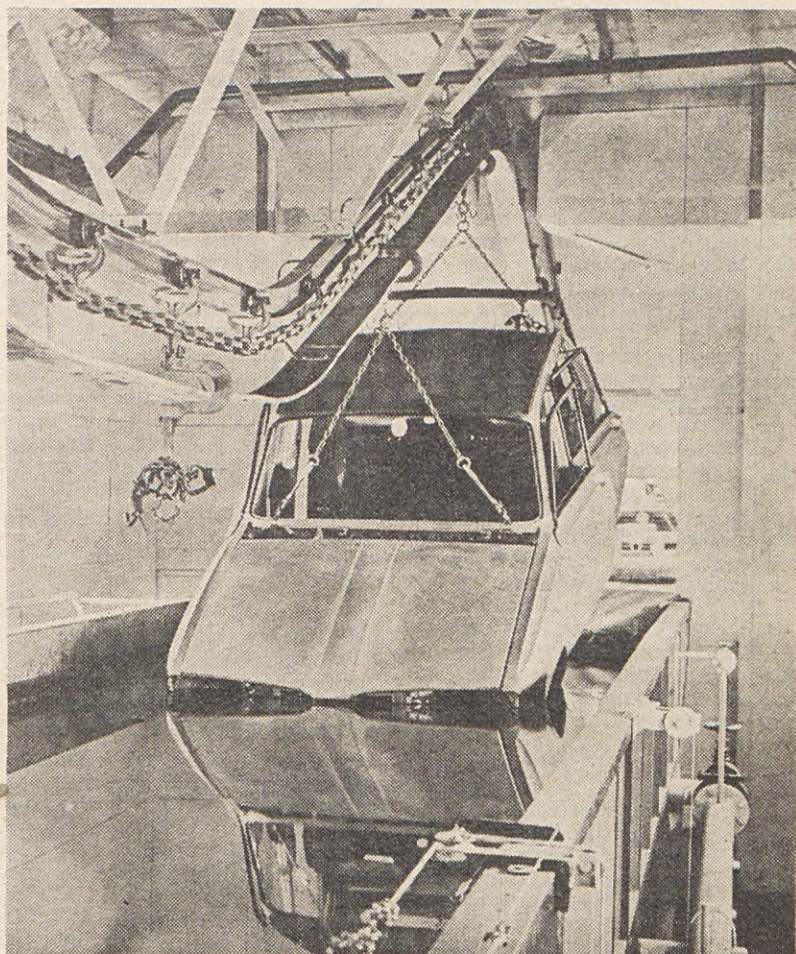
malo in da smo na vikende hodili z vlakom ali avtobusom, pogosto pa tudi kar peš. V poznejših letih je število registriranih avtomobilov vedno hitreje naraščalo, prava ekspanzija motorizacije pa se je pričela po letu 1964. Vzrokov za to je več, glavni pa je vsekakor v tem, da je naša generacija v tem času že potešila glavne želje za takratnim standardom in je lahko resno mislila tudi na kupovanje avtomobila. Zato je povpraševanje po avtomobilih zelo hitro naraščalo, mnogo hitreje kot pa domača proizvodnja avtomobilov.

deluje enak izdelek po kvaliteti in izvedbi kot njegov zunanji partner. Ta način mednarodnega sodelovanja ni uveden le pri proizvodnji avtomobilov, temveč tudi na drugih področjih (npr. GORENJE).

Mi smo izbrali drugo možnost. V tej naši odločitvi so nas vodile misli na možnost hitrega uvajanja moderne proizvodnje tehnologije, sodobnih prijemov v organizaciji proizvodnje, servisa in prodaje in ne nazadnje možnost, sodelovati na področju mednarodne kooperacije, ki nam ni tako neznana, kot so nekateri mislili. Naši glavni izdelki v dosedanjem proizvodnem programu, ladijski in drugi diesel-motorji, so plod uspešnega kooperacijskega sodelovanja z inozemsko tovarno.

Na trgu se pojavljamo v času, ko je na naših cestah blizu 500.000 osebnih avtomobilov in je gostota prometa temu primerna. Domača proizvodnja še vedno ni dosegla povpraševanja in je letni prirastek v registraciji vozil višji od proizvedenih avtomobilov. Primerjave z razvojem v drugih, nam podobnih državah, pa kažejo, da še dolgo ne bomo dosegli tisto število osebnih avtomobilov, ki bi bilo za nas normalno. Računamo namreč, da bo voznik park pri nas obsegal preko 2.000.000 osebnih avtomobilov. Pri takem voznem parku pa samo obnavljanje vozil predstavlja letno ca. 200.000 avtomobilov (10%), če naj bi vsak avto izdržal 10 let v eksploataciji. Seveda pri tem številu avtomobilov ne more biti govora o avtomobilih le enega proizvajalca ali celo le enega modela!

Zato smo mnenja, da je na sedanjem in bodočem trgu zadosti prostora za vse in tudi za nas. Tem preje, ker smo v sodelova-

Iz proizvodnje R-16: lakiranje karoserije s potapljanjem

nju s proizvajalcem, ki ga je jugoslovanski kupec že doslej upošteval in v okviru dosedanjih

omejenih možnosti kupovali njegove avtomobile.

inž. M. S.

Sestanek vodstvenih in vodilnih delavcev

Vprašanja o novi proizvodnji, osebnih dohodkih in drugih problemih v kolektivu so privedla na predlog samoupravnih organov in vodstev družbeno-političnih organizacij do sklicanja informativnega sestanka vseh vodstvenih in vodilnih delavcev v podjetju. Sestanek je bil sklican predvsem zato, da bi zlasti neposredno vodstveni delavci lahko natančneje seznanili delavce z dogajanjem v podjetju. Še posebej zato, kot je dejal generalni direktor v uvodu na sestanku samem, da bi se dogovorili o predlogih in rešitvah za najboljšo izpolnitev planskih obvez v letošnjem letu.

Na tem sestanku v začetku oktobra je bilo največ vprašanj o finančnem stanju podjetja, o planskih nalogah, ki nas letos še čakajo in o novi proizvodnji avtomobilov.

Z ozirom na nekatere pokazatelje devetmesečnega poslovanja je bilo opaziti povečanje stroškov in zmanjšanje dobička. Navzlic pozitivnemu finančnemu poslovanju pa ne moremo biti zadovoljni, ker ne moremo preprečiti odhajanja delavcev iz podjetja zaradi prenizkih plač.

Tehnični direktor je ugotovil, da na izpolnitev planskih obvez vplivajo različni vzroki. Med temi so najpomembnejši: problemi z nabavo materiala, vprašanje zasedenosti delovnih mest, organizacija dela itd. Zaradi te-

ga so bili uvedeni posebni ukrepi, zlasti oblike nagrajevanja tam, kjer nastopajo ozka grla.

V razpravi so načeli vrsto problemov, ki kažejo, da bo treba spremeniti marsikaj v našem mišljenju in delu. Zlasti se je to pokazalo ob vprašanjih o novi proizvodnji avtomobilov. Prav posebno »skrb« Litostrojčane, kakšni bodo osebni dohodki v proizvodnji avtomobilov. Morda je z besedami »pomagajte nam ali nas pustite, da opravimo obveznost, ki smo jo sprejeli nasproti Renaultu,« direktor nove proizvodnje dovolj jasno izrazil težave pri uvajanju novega. Lahko bi dejali, da je govornik s tem opredelil konflikt med litostrojskim mišljenjem in novo tehnologijo.

Opredelitev medsebojnih odnosov, predlogi za stimulatивnejše nagrajevanje, zahteva po bolj racionalnem in učinkovitem delu na posameznih delovnih mestih, pa nelikvidnost, kreditiranja itd., taka so bila vprašanja v razpravi, ki je bila žal preskopa.

Če bi potegnili črto pod rezultati tega sestanka, potem bi si lahko želeli, da bi bilo takih sestankov še več. Glede na obveščenost celotnega kolektiva ta sestanek ni dosegel povsem svojega namena. Vodstveni delavci bi morali članom kolektiva bolj neposredno dati informacije o delovanju podjetja kot celote, o njegovi usmeritvi in perspektivah. S tem pa bi nedvomno tudi medsebojni odnosi postali marsikje boljši.

KV

Tabela I.

Leto	Število registriranih osebnih avtomobilov	Domača proizvodnja
1964	141.792	27.854
1965	187.842	35.880
1966	253.344	33.698
1967	352.131	42.538

Pomanjkanje doma proizvedenih osebnih vozil so kupci na razne načine nadomestili z uvozom avtomobilov.

Tabela II.

Uvoz avtomobilov (osebni)		
Leto	1967	1968
Audi	1.100	1.400
Ford/Köln	4.500	3.400
Mercedes	1.200	1.160
Moskvič	2.800	3.000
Opel	2.300	2.300
Peugeot	3.000	2.500
Renault	4.250	2.900
Simca	2.500	2.000
Škoda	11.800	13.800
VW	5.400	5.000
Wartburg	1.700	2.000
Skupaj	40.560	39.460

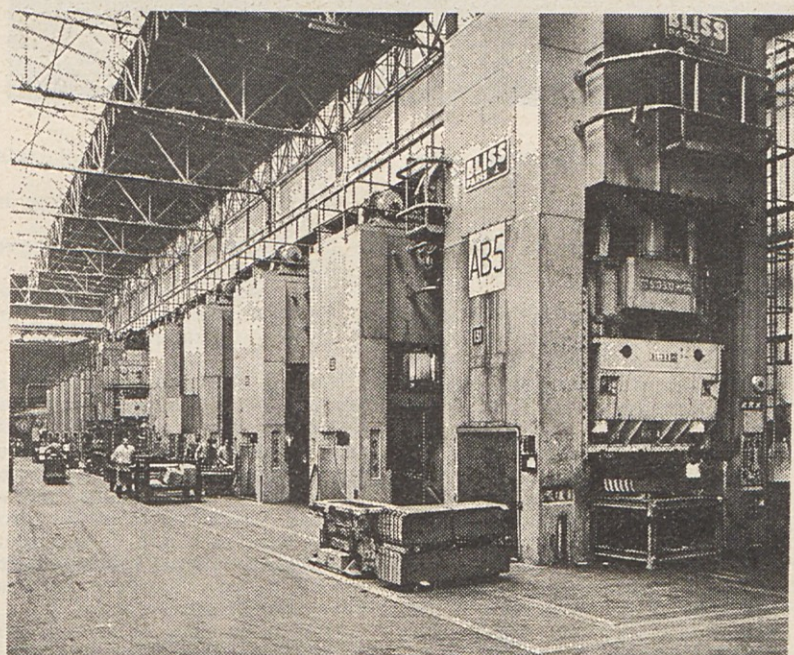
Vir: Ekonomska Politika, Beograd

Posledica vsega tega je bila razmeroma hitro naraščanje števila registriranih vozil, obenem pa zelo različna vozila na cestah. Tako dejansko pri nas ni bilo absolutno dominantnega proizvajalca, kot je bilo to v nekaterih deželah (FIAT v Italiji ali VW v Nemčiji). Kupci so tako imeli možnost velike izbire pri kupovanju starih avtomobilov, ki pa so zaradi velikega povpraševanja imeli nesorazmerno visoke cene. Včasih celo višje kot novi. Mimo tega so bili enoletni dobavni roki kar običajni, podaljšanje le-teh pa povsem normalno.

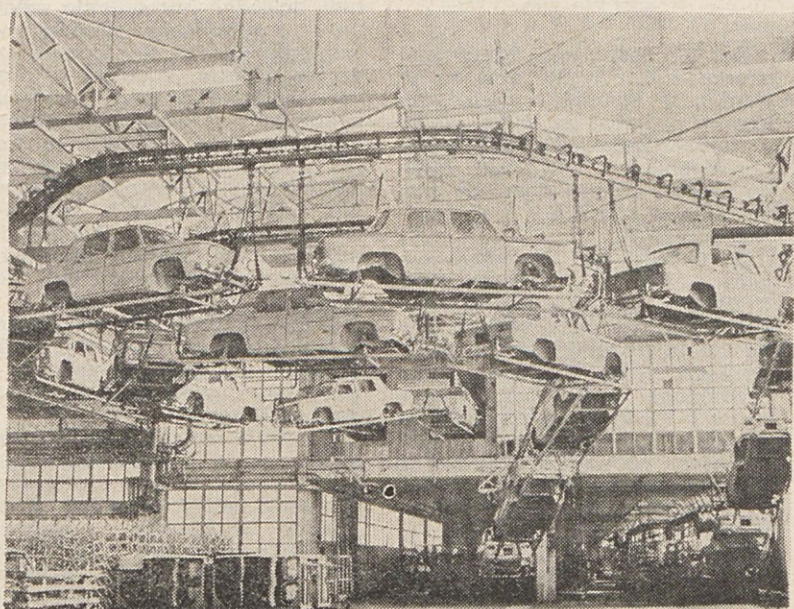
Porast domače proizvodnje osebnih avtomobilov je šel medtem po dveh različnih poteh: lastna proizvodnja ali sodelova-

nje z velikimi svetovnimi proizvajalci avtomobilov. Razlike so bistvene. Lastna proizvodnja nekega modela v celoti zahteva velike serije (dandanes v svetu 300.000 kom. letno), ki jih je na našem dejansko majhnem trgu težko realizirati. Poleg tega so vlaganja v razvoj in proizvodnjo velikanska in je za to potreben zelo velik kapital.

Drugačno je sodelovanje v kooperaciji. To omogoča proizvodnjo le nekaterih delov, sklopov ali podsklopov za lastne potrebe in potrebe inozemskega partnerja, pri tem pa je možno izdelati zelo velike serije in temu primerne ekonomske učinke. Naš zakon v takem sodelovanju dovoljuje uvoz ostalih sestavnih delov izdelka in tako lahko domači proizvajalec na svojem traku iz-

Linija stiskalnic za karoserijske dele

Tekoči trak v tovarni Flins

(Nadaljevanje z 2. strani)

tudi tokrat oglejmo enega izmed kazalcev bolj podrobno, npr. »skupno proizvodnjo«. Podjetje izpolnjuje desetmesečni plan s 97,17 odstotka, celoletnega pa s 77,01 odstotka. Po vrstah proizvodov oziroma po proizvodnih enotah pa so doseganja različna. Poglejmo:

	%	%
Črpalke	78,02	57,27
Turbine	78,67	51,35
Talni transport	95,44	70,97
Diesel motorji	83,85	68,89
Cementarne	108,64+	92,45+
Zerjavi	90,96	86,61+
Stiskalnice	114,74+	63,10
Strojni deli	151,85+	151,85**
Orodje	138,91+	115,30**
PE FI	90,78	69,69
PE MO	103,93+	83,37+
PE VET	118,27+	98,35+
PE PK	99,45	83,60+

Podjetje skupno 97,17 77,01

Zadovoljive rezultate smo označili s plusom, z dvema zvezdicama pa tiste vrste proizvodov, kjer smo že izpolnili letni plan.

N. V.

Pomen tovarniškega tiska

Delavska univerza »Tomo Brejc« v Kranju je v dneh 16. in 17. oktobra 1969 organizirala seminar za uredništva glasil delovnih organizacij in vodij kadrovske ter splošne službe. Seminarja se je udeležil član našega uredništva.

Seminar se je pričel s predavanjem Vinka Blatnika: »Informiranje v ZK in družbi«. Iz predavanja je bilo razvidno, da so sestanki članov ZK še vedno preveč zaprti, zapisniki s teh sestankov vidijo le nekateri, pa še ti zapiski so delno spremenjeni. Res je, da so v zadnjem času ljudje bolj obveščeni, toda za obveščanje sta najvažnejša dva faktorja in to sta:

1. Način zbiranja informacij — zbiralci informacij ne smejo čakati samo na direktive, ampak morajo sami organizirati zbiranje informacij.

2. Obdelava informacij — že en sam podatek »manjšinske vrednosti«, npr. zbiranje informacij na skrivaj lahko postavi verodostojno informacijo na laž, ali pa jo toliko spremeni, da ni več popolnoma resnična.

Po VI. plenumu ZKJ je postalo obveščanje pri nas mnogo bolj sproščeno, lahko bi celo dejali, da je bilo vse gradivo za razprave v javnosti. Glede na to naj opozorimo, da je slovenska izdaja »Komunist« edini časopis, ki je objavil celotno razpravo v plenumu in že vnaprej objavil predloge, ki so bili poslani na plenum. Zadnje dni je opaziti izboljševanje vseh metod dela na področju notranjega obveščanja v ZK, k čemur prav gotovo pripomore tudi 6% članarine, ki jo ZK daje za družboslovje in raziskavo javnega mnenja. Naši časopisi sicer mnogo pišejo o ZK, pa vendar je v teh člankih mnogo balasta, večkrat so objavljene tudi poslovne ali družbene skrivnosti, predvsem pa imajo novinarji mnogokrat subjektivno oceno nekaterih vodilnih tovarišev za edino zveličavno.

Iz zelo živahne diskusije, ki je sledila predavanju, naj omenimo samo nekatere.

V podjetjih je urednikom zelo težko priti do važnih ali pa zanimivih informacij. Ker je izdajanje časopisa povezano z rokom izdajanja le-tega, so v časopisih le vesti, ki jih urednik do tistega časa z največjo težavo zbere.

V glasilu Zveze komunistov Jugoslavije »Komunist« in glasilu republiškega sveta Zveze sindikatov »Delavska enotnost« so članki preveč strokovni, morda preveč mračni. Za precejšen del naših delovnih ljudi pa je jezik njihovih člankov preveč težek in nerazumljiv.

Vse dotlej, dokler je v podjetju s proizvodnjo vse v redu, se za obveščanje nihče ne briga, še več, mnenja so, da je nujno zlo. Kadar pa se v podjetju kaj zatake, ali pa začno delavci goziti s stavko, takoj najdejo grešnega kozla — pomanjkljivo, prepozno obveščanje.

Udeleženci seminarja so v diskusiji tudi kritično ocenjevali delo poklicnih novinarjev, ki mnogokrat nestrokovno ali celo senzacionalno pišejo o problematiki v tovarnah. S tem povzročajo podjetjem škodo, namesto, da bi jim poizkušali z odkrito in kritično besedo pomagati.

Popoldne istega dne je Roman Albrecht predaval o aktualnih družbeno-političnih in ekonomskih vprašanjih našega časa.

O politiki naše države je bilo rečenega in napisanega že mnogo in to od zelo pohvalnih do skrajno odklonilnih stališč. Eden glavnih očitkov na račun politike naše družbe zadeva neskladja med hotenjem in izpolnjevanjem želja. V kratkem času bi radi mnogo dosegli, toda z delom večkrat zaostajamo za velikopoteznimi načrti.

Temelj našega družbenega sistema in gospodarske politike naj bi bila reforma na bazi socialistično-samoupravnih odnosov. Reforma ne terja samo zahtevnejše in spremenjene tehnologije dela, potrebno je najprej vzgojiti in spremeniti delavca. Človek se mora prilagoditi reformi

in obratno. Struktura dela zahteva več ustvarjalnosti, kajti moderno gospodarstvo ne stremi več za vzdržljivostjo in trajnostjo, pač pa želi čim več funkcionalnosti. Vse premalo se zavedamo, da je pojav samoupravljanja in njegov razvoj prehitel tehnologijo dela, kajti samoupravljanje je logika revolucije, ne pa logika tehnologije. Ne moremo dobro gospodariti, če ne gremo v korak z moderno tehnologijo, prav tako pa ne moremo stabilizirati družbenih odnosov, če ne uravnesimo tehnologije. V našem gospodarstvu opazimo še neko drugo pomanjkljivost — že dolga leta nepotrebne stroške samo registriramo, namesto da bi jih preprečili. Vodilo našega gospodarstva in njegovega simbola — reforme, naj bi bil stabilen, trden in dinamičen dinar.

V diskusiji, ki je bila po tem zelo uspelem predavanju, je predavatelj izčrpno odgovarjal na vprašanja, ki so mu jih postavljali udeleženci seminarja.

Iz predavanja Dušana Rebolja z naslovom »Ugotovitve nekaterih raziskav s področja informiranja v Sloveniji«, je bilo razvidno, da v naši republiki izhaja, po podatkih iz meseca aprila 1969, 161 tovarniških glasil z mesečno naklado 312.000 izvodov. Ta podatek in še ugotovitve, da so za 42% delavcev ti časopisi edini vir informacij, nam pove, kakšno vlogo imajo ti časopisi v življenju naših delovnih ljudi. Če malo podrobneje razčlenimo glasila delovnih organizacij, ugotovimo, da imamo 107 industrijskih glasil, 15 glasil iz strokovnih dejavnosti, 9 glasil iz kmetijstva, 10 glasil iz organizacij prometa in zvez, 16 glasil iz grad-

beništva in 4 glasila družbene dejavnosti.

K mislim, izrečenim na seminarju v Kranju naj dodamo še nekaj stavkov iz »Pogovora z bralci« (Delo, 12. sept. 1969): »V samoupravnih organih in v kolektivu mora biti stalno prisotna odkrita, poštena, demokratična beseda, ki ne bo olepševala in ne prikrivala stvarnih problemov, ki bo razkrivala resnico takšno, kakršna je, pa čeprav še tako neprijetna. V samoupravljanju ne smemo negovati vzvišenosti, nekakšnega monopola vodilnih ljudi in strokovnjakov, ki si domišljajo, da so nad kolektivom, pa tudi ne demagogije in primitivizma posameznih delavcev, ki dopovedujejo kolektivu, da so strokovnjaki nepotrebni, da so spremembe tehnologije in organizacije dela zarota proti neposrednim proizvajalcem in ki mislijo, da sta vik in krik ugodno ozračje za samoupravljanje, kakor ga zmotno pojmujejo.«

I. P.

»Oh, oprostite...«

Sklepi samoupravnih organov

Na 5. redni seji delavskega sveta z dne 2. 10. 1969 so se člani delavskega sveta seznanili s poročilom podjetja za prvo polletje 1969.

Zaradi sorodnosti tematike je delavski svet istočasno obravnaval tudi 6. točko dnevnega reda »osebni dohodki in angažiranost pri delu«. Predlogi in pripombe članov delavskega sveta se posredujejo v širši obliki upravi podjetja, ki naj skuša odpraviti nepravilnosti.

Delavski svet je sprejel predlagane dopolnitve statuta podjetja TZ Litostroj v tem smislu, da se za 17. členom dodajo naslednji členi: 17a, 17b, 17c, 17d.

V smislu predpisov temeljnega zakona o podjetjih ter določb statuta podjetja je delavski svet sklenil:

— Ustanovi se samostojna organizacija združenega dela Titovi zavodi LITOSTROJ — INTERNATIONAL — zastopanje tujih firm z lastnostjo pravne osebe s sedežem v Ljubljani.

— Obseg dejavnosti zajema: zastopanje tujih firm in mednarodno trgovino.

— To enoto zastopa in odgovarja za njeno zakonito poslovanje direktor te samostojne organizacije združenega dela Jože Kopinič.

— Poleg direktorja enote podpisujejo za to enoto še ostali pooblaščenec v smislu danih pooblastil, kot je to zanje navedeno v temeljni registraciji matičnega podjetja.

— Zaščitni znak te samostojne organizacije združenega dela je isti, kot ga ima matično podjetje.

Delavski svet je potrdil poročilo razpisne komisije za delovno mesto generalnega direktorja o tem, da razpis ni uspel. Komisija

je prejela v predpisanem roku eno samo prijavo. Prejeto prijavo je komisija obravnavala na svoji seji dne 8. 9. 1969 in ugotovila, da prijavitelja ne izpolnjuje pogojev, zato je treba razpis ponavljati.

Istočasno je delavski svet sklenil, da ostane dosedanja generalni direktor v funkciji generalnega direktorja dokler razpis ne bo uspel. Imenovana razpisna komisija ima mandat do zasedbe delovnega mesta generalnega direktorja.

Delavski svet je za prehodno obdobje sprejel začasne spremembe pravilnika o razdeljevanju stanovanj, ki govore o pristojnosti posameznih organov upravljanja pri odločanju v stanovanjskih zadevah. Spremembe se nanašajo na 11., 36., 42. in 84. člen dosedaj veljavnega pravilnika.

SKLEPI UO

Na 10. redni seji upravnega odbora z dne 6. 10. 1969 so se člani UOP strinjali s predlogom uprave podjetja, da se za mesec september izplača na račun osebnih dohodkov 5.494.139,81 Ndin na podlagi skupne dosežene proizvodnje v višini 96,9% in realizacije 101,3%.

Na 9. redni seji upravnega odbora z dne 30. 9. 1969 so člani UOP obravnavali poslovno poročilo za prvo polletje 1969 in ocenili izpolnitve količinskega proizvodnega plana do konca leta. Predvidena ocena količinskega plana v PE FI, ki se razlikuje od planskih obveznosti za ca. 426 t, je vezana na najbolj dosledno in pravočasno izpolnjevanje naslednjih faz dela celotnega proizvodnega procesa:

— pravočasno izdelavo in dobavo zvarjencev iz KP in kooperacije

Dajemo državljanstvo hidroelektrarnam s prečrpavanjem

TAKO JE 18. SEPTEMBRA 1969 NA ELEKTROGOSPODARSTVU V MARIBORU NA PRIPRAVLJANEM SESTANKU ZA POSVETOVANJE O AKUMULACIJSKIH HIDROELEKTRARNAH S PRECRPAVANJEM IZRAZIL SVOJO ŽELJO EDEN IZMED UDELEZENECV.

Dokajšnja instalirana moč naših termoelektrarn s svojim visokim »tehničkim minimumom«, kot imenujemo njihovo najmanjšo mogočo moč, in precejšnje število tako imenovanih pretočnih hidroelektrarn, ki nimajo možnosti zbiranja vode za jezovi, ustvarjata v nočnih urah viške električne energije, za katere ni odvzema. Po drugi strani pa nam pogosto primanjkuje energije za pokrivanje dnevnih konic. Ti dve za našo mrežo značilni lastnosti vpijeta po prečrpavanju vode s pomočjo viškov energije v višje ležeča akumulacijska jezera in uporabo načrpane vode za pokrivanje dnevnih konic.

Povod za mariborski sestanek, ki so se ga udeležili predstavniki elektrogospodarskih podjetij, projektantskih organizacij in proizvajalcev opreme, je dal sklep lanskoletnega posvetovanja o izgradnji hidroelektrarn v Radencih, naj se študira možnost in utemeljenost vključitve črpalnih agregatov v jugoslovansko mrežo.

Sestanek je postavil teze za razpravo na posvetovanju, ki se bo vršilo približno čez pol leta v organizaciji jugoslovanskega elektrogospodarstva in z Elektrogospodarstvom Maribor kot gostiteljem. Posvetovanje naj oriše vlogo črpalnih agregatov v energetskih sistemih pri skupnem obratovanju s termoelektrarnami na trda, tekoča in nuklearna goriva ter pretočnimi hidroelektrarnami ali s kombinacijo takih elektrarn. Posvetovanje bo tudi osvetlilo kriterije gospodarnosti prečrpavalnih agregatov in načine njihovega določanja, pregledalo potrebno opremo in na-

čine obratovanja ter končno ugotovilo možnosti domače industrije za izdelavo potrebne opreme kakor tudi njene dosedanje dosežke na tem področju.

Čeprav je bil sestanek le pripravljalnega značaja, so udeleženci že izražali tehtna strokovna mnenja. Za Litostroj je najzanimivejša ugotovitev, da je pri nas potrošnja električne energije na kvadratni kilometer zelo nizka in da vprašanje prenosa energije zato izključuje možnost pretvarjanja nočne energije v dnevno z enim samim prečrpovalnim objektom kljub razmeroma majhni celotni moči naše mreže. Smemo torej predvidevati, da bo potrebnih več manjših prečrpovalnih objektov v posameznih energetskih področjih, kar pomeni, da ustrezni agregati po moči ne bodo presežili 100 do 200 MW in bodo ostali v dimenzijskih mejah, ki jim je Litostroj že s sedanji tehnološki možnostmi zlahka kos.

Sedanji projekti akumulacijskih hidroelektrarn s prečrpavanjem dokazujejo, da v resnici gremo na področna reševanja tega aktualnega energetskega vprašanja. Najdalje je v tem pogledu pač prišlo Elektrogospodarstvo Maribor, ki se z idejnim projektom za HE Vuhred II pripravlja na instalacijo dveh črpalnih turbin po 125 MW v novi strojnici ob Dravi ter z akumulacijskim jezerom na Pohorju.

Predstavniki Litostroja je na sestanku predlagal, naj bi posvetovanje pomagalo na svet do- nošenčku, ki že nekaj let ne more zagledati belega dne, tj. četrtemu agregatu v HE Moste. Že nad 15 let čaka jama v gotovi zgradbi na prečrpovalni agregat, ki bi ponoči dvigal savsko vodo v završniško jezero in podnevi nomagal pokriti konice. Že nekaj let je poteklo, odkar je Litostroj za agregat razvil in preizkusil hidravlično obliko gonilnika in konstruiral potrebno črpalno turbino. Res, agregat za 8 MW je po današnjih pojmovanjih majhen in njegove rentabilnosti ni lahko dokazati, toda agregat bi bil neprecenljive vrednosti kot preizkusni črpalni agregat za pridobivanje izkušenj z avtomatizacijo in obratovanjem. Poleg tega bi domači industriji pomagal do potrebnih priporočil s področja, za katerega doslej še ni izdelovala opreme.

Predlog, po katerem naj bi agregat IV. v HE Moste dobil pomen jugoslovanskega preizkusnega črpalnega agregata, je naletel na razumevanje in odobravanje. Zato smemo pričakovati, da se bo krog interesentov za moččanski agregat povečal in da bo Savskim elektrarnam pri njih mogoče dobiti kredit, ki je v potrebni višini približno milijarde starih dinarjev v resnici malenkosten z možnostmi več elektrogospodarskih podjetij. S tem pa bi bilo omogočeno tudi Litostroju, da si s svojo prvo črpalno turbino pridobi vsaj začetno referenco za to vrsto opreme.

Upamo, da bo posvetovanje o akumulacijskih hidroelektrarnah s prečrpavanjem pomenilo na sploh odločen korak v smeri proti spoznanju o nujnosti in utemeljenosti teh objektov in nam tako pomagalo do proizvodnje velikih energetskih črpal in črpalnih turbin ter s tem do uveljavitve Litostroja kot proizvajalca hidravličnih strojev tiste vrste, ki jim pripada bodočnost tudi v svetu in za katere smo v razvojnem in konstrukcijskem pogledu že marsikaj napravili.

Pobudnikom in organizatorjem posvetovanja smo zato za njihovo prizadevanje globoko hvaležni, posvetovanju samemu, ki se ga bomo seveda udeležili, pa želimo obilo uspeha.

L. Solc, dipl. inž.

Proizvodnja dieselskih motorjev

Proizvodnja dieselskih motorjev je v veliki meri vezana na porast proizvodnje našega ladjedelstva, v manjšini pa na posamezne kopenske pogonske ali energetske enote. To je mlajša veja v proizvodnji Litostroja. Z nekaj številkami in diagrami želimo prikazati njene skromne začetke in njen vzpon ter s tem tudi njeno pomembnost v okviru celotne litostrojske proizvodnje.

Ob pomanjkanju investicijskih naročil smo 1959 leta z veseljem sprejeli vest o podpisu podlicenčne pogodbe za proizvodnjo dieselskih motorjev s takrat v svetu vodečo firmo Burmeister & Wain iz Kopenhaga.

Za uvod smo začeli skromno, z majhnimi in robustnimi dvotaktnimi motorji »Alpha« 342. Vendar so nam ti uspehi odprli trg za opremo ribiških ladij, najprej malih, nato pa vedno večjih. Tako smo v družini »Alpha 340« prešli od dveh na tri in štiri cilindre. Te velikosti do 200 KMe so bile kmalu prešibke in osvojili smo sorodno večjo družino »Alpha 400« z dva do šest cilindrov, ki so zmogni dati od 140 do 420 KMe. V zvezi z njimi smo izdelali zobniške ladijske menjalnike ali prigradili uvožene menjalnike s hidravlično delujočim mehanizmom za sklopko kot za sam menjalnik pri pogonu ladijskih vijakov nespreminjajočega

vzpona, oziroma s hidravlično delujočo sklopko in mehanizmom za ladijske vijake z nastavljenim vzponom kril.

Že naslednje leto, posebej pa v letu 1961 beležimo odpremo še večjih dieselskih motorjev z oznako »Alpha 490« s štiri do osem cilindrov in s sposobnostjo od 500 do 1000 KMe.

Še preden smo občutili upadanje kupne moči ribičev in njihovih zadrug — glavnih kupcev Alpha motorjev, smo z veseljem opazovali zaviden vzpon razvoja našega ladjedelstva, tako morskih kakor tudi rečnih ladjedelnic. Vzporedno s tem so se odpirale nove možnosti plasmajev proizvodov ladijske opreme. Vzpon ladjedelništva v obdobju po zadnji vojni nam prepričljivo prikazuje spodnja tablica, ki navaja število in tonažo ladij dobavljenih našim in tujim naročnikom.

Obdobje	Za domače		Za tuje		Skupno	
	Št. ladij	BRT	Št. ladij	BRT	Št. ladij	BRT
1946—1948	—	1.214	—	—	—	1.214
1949—1955	42	66.600	—	—	42	66.600
1956—1961	60	313.185	46	378.815	106	692.000
1962—1967	48	319.787	111	1.126.248	159	1.446.035
1968	7	64.307	19	265.092	26	329.399

Ta razvoj pa je velikega pomena tudi v svetovnem merilu, saj se Jugoslavija uvršča v ladijedelnštvo med 16 vodilnih držav. Zavzemala je 12. mesto v letu 1966. Bila je štirinajsta po podatkih Lloyd's Registra leta 1968 in v letu 1969 bo zopet na dvanajstem mestu. Iz razpredelnice je tudi opaziti, da število domačih naročnikov upada. Presunljiv pa je primer in tudi edinstven na svetu, da prejme v letošnjem letu domača trgovska mornarica le eno ladjo in to s 600 BRT. Kljub uvozu kreditiranih ladij je naša trgovska mornarica padla v svetovnem merilu od predvojnega štirinajstega mesta na dvajseto mesto v lanskem letu.

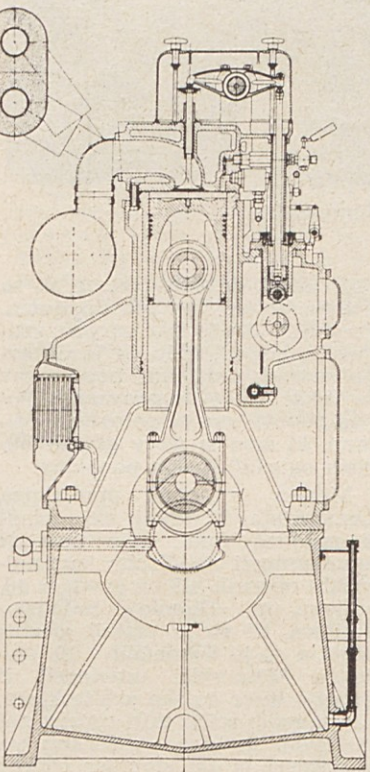
Tako je Litostroj pristopil k proizvodnji štiristaktnih dieselskih motorjev dveh sorodnih družin 20 — MT(B) — 30 in 25 — MT(B) — 40, ki delujejo brez ali s prednabitim zrakom iz turbohual. Ti zajemajo široko področje moči od 70 do 595 KMe.

Začeli smo s fantastičnimi naročili 65 motorjev tipe 320 — MTB — 30 skupno z našimi črpalkami za črpalne postaje v Egiptu. Takoj za tem smo dobili še famoznejše naročilo 75 dieselskih motorjev za ladijske električne centrale. Za to naročilo nam je čestitala celo matična firma Burmeister, ki še sama kaj takega ni doživela. To naročilo je bilo za 25 ladij nosilnosti 23.000 BRT za sovjetskega kupca »Sudoimport«. Naloga pa ni bila lahka, zagristi smo morali v zahtevo za nemoteno delovanje v paralelni vezavi treh dieselskih agregatov z veliko močnejšim parnoturbin-skim. Morali smo povečati in dodatno opremiti preizkuševališče s petdelno stikalno omaro, zavrtnimi upori in celo s parno lokomotivo, ki je dajala potrebno paro za pogon parne turbine. Bilo je nekaj nepredvidenih težav, vendar si lahko čestitamo nad kvalitetnim delovanjem paralelnih vezanih agregatov.

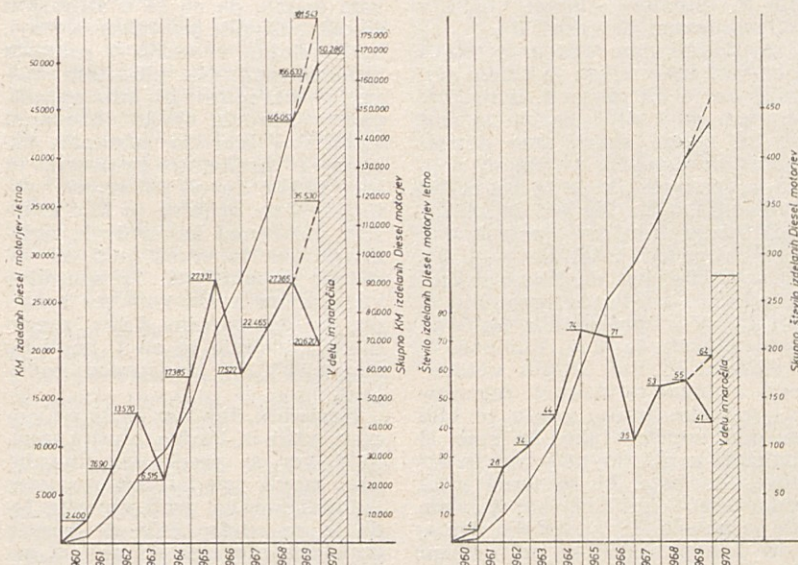
V zvezi se je pojavila vse večja konkurenca s hitro tekočimi pomožnimi motorji. Glede na napredek obdelovalne tehnologije in pojave novih materialov so ladijski lastniki opustili stara za-

sidrana mišljenja, da so le počasni tekoči dieselski pomožni motorji do 500 ob/min sposobni za varno delovanje na ladjah. Pojavilo se je potrebo po večjih zmogljivostih pomožnih dieselskih motorjev, vendar z manjšimi gabariti in manjšimi težami.

Burmeister je nastopil z novim tipom štiristaktnega motorja oznaka 21-MTB-30. To je visoko turbonabit motor za hitrosti od 720 do 800 ob/min, z močjo 100 KMe po cilindru. Ima kovano ročično gred, aluminijaste bate in celotno lažjo konstrukcijo. Litostroj je bil prvi, ki je dobil naročilo za DM 521 — MTBH — 30 in tako tudi postal preizkusni zajec za ta tip. Razumljivo, s tem v zvezi so nastopile nekatere neprijetnosti na motorjih v eksploataciji, ki smo jih pa z razumevanjem kupca — Splošne plovbe — kaj kmalu odstranili.

SI.3
DM T 23 H

Iz iste družine so razvili še močnejše motorje pod oznako 26 — MTB — 40, ki s številom cilindrov od tri do osem zajemajo območje od 495 do 1320 KMe pri hitrosti 600 ob/min.

Za te smo dobili lepo naročilo 22 motorjev od ladjedelnice »Tito« iz Beograda. Po dva DM — 726 — MTBF — 40 sta nameščena na luskah vlačilcih. Woodwardovi hidravlični APG regulatorji omogočajo daljinsko upravljanje brzine in skrbijo za pravilno porazdelitev bremena na oba motorja enako, ki sta preko elastičnih sklop in reduktorja vezana na skupno propellersko gred s KAMEWA ladijskim vijakom z nastavljenimi krili. KAMEWA kombinacija omogoča brezstopensko menjanje brzin in potisnih sil, ker skrbi pri manjšanju brzine tudi za zvezno zmanjšanje vzpona kril propelerja in obratno. Kljub manjšim okvaram na pogonu črpalk je zaslediti v ruskih časopisih, v katerih morjih ti vlačilci plovejo, pohvale o ladji, posebej pa še o vgrajenih naših dieselskih motorjih.

S tem, da je Burmeister izgubil prvenstvo v lestvici svetovnih proizvajalcev dieselskih motorjev, je sledil vzgledu Sulzerja v projektiranju novih porivnih motorjev. Popravlil in izboljšal je že obstoječe tipe, jim dal večje izstopne moči na gredeh, ter konstruiral svoj goljatski dvotaktni motor K 98 FF s premerom cilindra 98 cm in s cilindrsko močjo 3800 KMe. Prednost teh motorjev je v manjših izmerah za iste moči in v manjšem številu sestavnih elementov, ki so podvrženi vzdrževanju in remontu. Seveda so ti veliki motorji namenjeni velikim tankerjem z nad 100.000 BRT, imenovanim »mamutski«, ali celo še večjim z nad 600 do 1.300.000 BRT, ki naj bi dobili vzdevek »dinozauri«.

Paralelno s težnjo projektantov ladij po manjših in nižjih strojničnih prostorih, na primer za trajekte, se je pod vodstvom projektanta g. J. Schmidt-Sorensona rodil nov dieselski motor U 45 H. To je štiristaktni srednje hiter motor s 450 ob/min in 550 KMe po cilindru. Z 18 cilindri daje okroglo 10.000 konjskih moči. Ta tip dieselskega štiristaktnega porivnega motorja bi bila primeren tudi za litostrojsko proizvodnjo, seveda pa bi zahtevala tudi novo preizkuševališče, katerega projekt je že izdelan.

V lanskem letu smo dobili naročila za najnovejšo izvedbo pomožnega štiristaktnega turboprednabitnega dieselskega motorja tipe T 23 H, katerih prve tri šestvaljne agregate smo letos že dobavili kupcu.

Tip T 23 H je linijski ali je v »V« razporeditvi valjev. Je poenostavljena oblika, lažje izvedbe in s hitrostmi od 700 do 840 ob/min. Motor je zaprt in tudi zato bolj tih, ima centralno tlačno mazanje ventilskih vzvodov, zobniški prenos za pogon odmične gredi, ki je sestavljena iz ena-

kih kosov. Tulke valjev so postavljene v hladilno ohišje in motor ima ločene cilindrične glave. Pri hitrostih do 825 ob/min daje 133 KMe po cilindru. Omembe vredno je še to, da je ta tip motorja izdelan v metričnem sistemu mer in navojev. Slika 3 prikazuje prečni rez motorja. Na sliki 4 so prikazane v odvisnosti od efektivnih konjskih moči krivulje specifičnih vrednosti porabe goriva, temperature izpušnih plinov, tlaki izpiranja, kompresije, zgorevanja in srednjega efektivnega pritiska.

Zanimiva je spodnja tabela, ki kaže, kako se je z novimi izvedbami štiristaktnih motorjev zmanjševala specifična teža na KMe.

DM 20 — MTB — 30 od 24 do 28,7 kg/KMe,
DM 25 — MTB — 40 od 23,5 do 27,5 kg/KMe,
DM 21 — MTB — 30 od 13,5 do 18,5 kg/KMe,
DM 26 — MTB — 40 od 13,2 do 16,6 kg/KMe,

DM T 23 H od 9 do 12,8 kg/KMe. Razvojna pot dieselske proizvodnje v Litostroju in vzpon proizvodnje glede na izdelano število dieselskih motorjev in glede na njihove moči je razviden iz grafikonov.

Prvi nam prikazuje z debelo krivuljo nihanje proizvedenih moči v posameznih letih. Tanka krivulja pa zbir skupno proizvedenih konjskih moči od začetka proizvodnje pa do konca vsakega leta. V stolpcu leta 1969 pomeni polna črta prikaz moči že izdelanih in dobavljenih dieselskih motorjev do septembra, črtkana pa predvideva izdelavo do konca leta. Desni šrafirani stolpec prikazuje moči motorjev, ki so še v delu ali za katere že imamo naročila.

Drugi grafikon prikazuje število dieselskih motorjev v vsakem letu in skupno od začetka do danes, oziroma še planirano število do konca letošnjega leta. Šrafirani stolpec za zopet število diesel motorjev, ki so v delu, ali ki so naročeni.

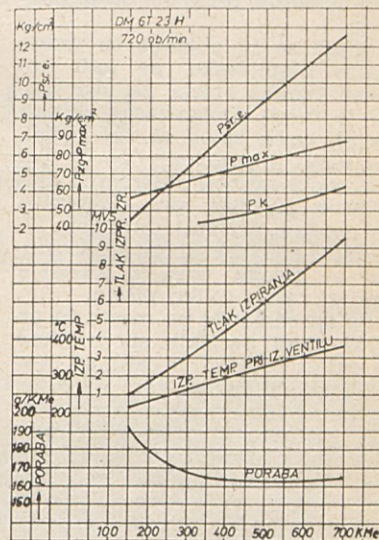
K grafikonu naj še omenimo, da so številke vzete po datumih dobave naročniku, kar pa daje maihno možnost odstopanja, ker

na žalost še nismo uspeli dobaviti rokov skrajšati, temveč kvečjemu razveljati. K prikazanemu obsegu pa je navesti še rezervne dele, ki je finančno dobro donosen delež v proizvodnji, bilo za pri nas ali drugod izdelane dieselske motorje B & W.

Se majhen pogled v naprej. Spodbudno je dejstvo, da smo za naslednje leto pokriti z naročili 623 ton proizvodov, v njihovi vrednosti 19.720.520 din. Izdelanih je šest močnejših ponudb v skupni teži 315 ton dieselskih motorjev, kar predstavlja vrednost 14.200.000 dinarjev, za katere pričakujemo skorajšnji podpis pogodb.

Naj še povemo, da v kratkem predvidevamo staviti v pogon FIAT lokomotivski dieselski motor oznake 2112-SSF, ki smo ga montirali na našem preizkuševališču. Namenjen je za demonstracijo zainteresiranim kupcem — železniškim direktorjem. Pričakujemo poln odziv in kasneje poziv k sodelovanju za izboljšavo železniškega transporta s FIAT-Litostrojskimi motorji na lokomotivah.

Na koncu še nekaj besed o delu. Z razširitvijo trga naših proizvodov in za vedno širši asortiman istih, se kažejo vedno večje obremenitve kadra na tem področju, od prodaje, projektive in preko ostalih služb do monterjev in preizkuševališča. Z uvedbo avtomatizacije na ladjah, daljinskega upravljanja in vožnje ladje brez posadke v strojnici, so

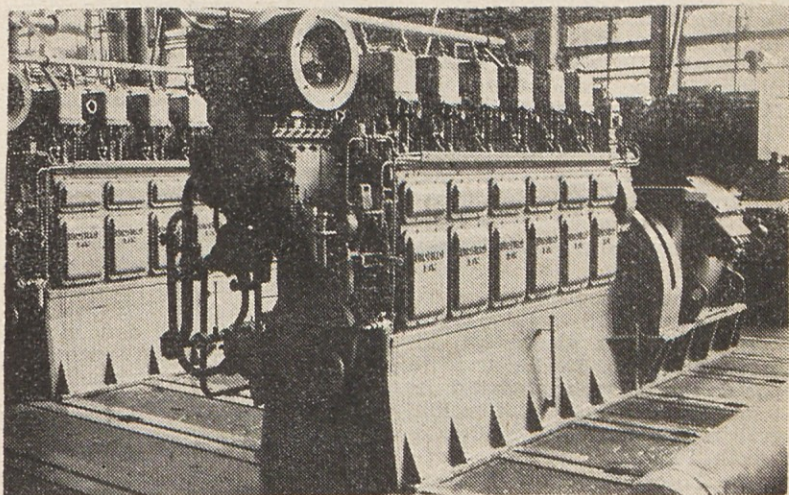

SI.4

se pojavile širše zahteve po spremembah opreme dieselskih motorjev, študijih hidravličnih in električnih sistemov, iskanje novih ponudb v zvezi z avtomatiko, ki pa v samem času podpisovanja pogodb navadno še ni točno določena.

Zaradi tega se povzročene začetne kasnitve na izdelavi dokumentacije povečajo še tekom proizvodnje, vendar moramo na tem mestu pohvaliti delavce, posebno one na montaži, ki nesebično s svojimi, včasih skoraj z nadčloveškimi naporami krajšajo zamujene dobavne roke v našo skupno korist.

Inž. Milan Zavavlav

Dieselski motorji na preizkuševališču

PISE JANEZ PRIJATELI

Do Pariza in nazaj

Ženske so večinoma lepo, a ne kričavo naličene, le stare ženske, ki jih je v Parizu precej, hočejo biti za vsako ceno in vedno zapeljive in s svojo barvno lestvico na obrazu malo pretiravajo. V Parizu je poskrbljeno tudi za zabavo žensk, saj imajo na Pigallu svoj kabaret. Noter si nisem upal, bogvedi, kaj bi se Janezu tam lahko pripetilo.

Samo za mladino. Mladi svet se v Parizu zabava predvsem v nekajstih igralnih dvorinah, kjer so jim na voljo razni igralni avtomati, namizni nogomet in seveda juke-boks, iz katerega hrešči skoraj povsod »La Ploggia« Giggliole Cinquetti in »Kazachok«. Pristaši dolgolasega pevca Johnny Hollydaya ga lahko poslušajo v palači športov. V teh dneh sta v Parizu gostovala tudi slavna Errol Garner in Memphis Slim. V prodajalnah plošč največ prodajo, v diskotekah pa največ poslušajo, še vedno ali spet Beattles in Jimmy Hendrix. Seveda ne pozablajo na velikane francoskih popevk — Charlesa Aznavourja, Ivesa Montanda in Edith Piaf. Mladina se navdušuje tudi nad starimi klasiki, pred vsemi nad Bachom. Kdor rad hodi v kino, si lahko filme ogleda v 204 pariških kinematografih. Največ gledalcev imata francoski film »Jeff« z Alainom Delonom in ameriška kriminalka »Bullit« s Steve Mc Queenom v glavni vlogi. Prvi igra v petih kinematografih, drugi v osmih. Navzlic temu so skoraj vse predstave razprodane. Kino vstopnice veljajo v boljših kinematografih 10—15 frankov, program pa je non-stop.

Mladi se tu oblačijo še vedno malce hippijevsko, pa tudi uni seksa (enake obleke za oba spola) je nekaj. Dolgolasec skorajda ni, bosih sploh ni več videti. Na vsem popotovanju po Evropi sem videl najbolj ekstremne dolgolase pri nas, pri »Figovcu«. Žal moram priznati, da nisem videl niti enega primera nude looka — gola vala, o katerem modne revije toliko pišejo.

Po sprehajanju po mestu in po dirki okoli pariških spomenikov se oglasi želodec in zahteva svoje. Utrujeni turist stori najbolje, da kosi v kateri od samopostrežnih restavracij, kjer dobi soliden obrok hrane za 8 do 15 frankov. V kolikor pa želi počakati na večerjo, za katero je plačal Kompas, že ob pričetku potovanja (kosilo plača vsak sam), najbolje stori, da stopi v okrepčevalnico, ki so kar na pločnikih in si privoščijo klobasico s kruhom in gorčico ali ravno kar pripravljene palačinke. Za tako malico bo dal največ 5 frankov z obveznim kozarčkom črnega vina. Bolj imoviti obiskovalec Pariza pa bo lahko preizkušal dobrine francoske kuhinje v 450 pariških restavracijah, od katerih je najslavnejša Maksim's, ki so ji ustvarili sloves Henri Toulouse-Lautrec s svojimi slikami, Remarque s svojim »Slavolokom zmage« ter Hemingway, Onassis in Maria Callas s svojo prisotnostjo. Med temi restavracijami je razumljivo največ francoskih, približno dvajset kitajskih, prav toliko ruskih, ostale narodnosti pa so zastopane le bolj poredko. Tik poleg hotela, kjer smo stanovali, je menda edina jugoslovanska restavracija v Parizu. Restavracije imajo različna imena, kot n. pr.: »Vitezi okrog mize«, »Zlati zvon«, »Povodni konj«, »Štorklja«, »Žezlo«, »Polž«, »Nebeško kraljestvo«, »Sladkorni trs«, »Pri treh čikih«, »Zvezda pušča-ve«, »Pariška streha«, »Pet ječmenovih zrn«, »Pri kraljici gosji nožici« itd.

Pariza ne bi spoznali v celoti, če si ne bi ogledali vsaj ene predstave v pariških gledališčih, ki jih je približno 60. Za letošnji spored skoraj vseh gledališč je značilno, da vedno več filmskih igralcev spet nastopa na odskih deskah: Fernandel nastopa v bulvarski komediji »Freddy«, Raymond Pellegrin v dramah Jeana Paula Sartra, Michel Auclair v

»Mnogo hrupa za nič«, Jean Claude Brially in Micheline Presle v »Stenici«, Daniel Gelin v »Osamljenem človeku« itd.

Naslednji dan smo nameravali obiskati Louvre, pa je smola hotela, da je bil ravno 1. maj. Pranujejo ga tudi v Parizu in ker je bil muzej zaprt, smo morali načrt spremeniti. Odpeljali smo se v Versailles, ki je 18 km oddaljen od Pariza. Za pot iz centra do predmestja smo potrebovali več kot za ves ostali del poti. Videti je bilo, kot da hite vsi prebivalci v svojih avtomobilih iz mesta. V nepreglednih kolonah smo opazili še dva Kompasova avtobusa in več drugih avtobusov z jugoslovanskimi registracijami. Notranjost gradu je bila seveda zaprta, tako da smo si ogledali samo slavne parke in vrtove. Za tiste, ki so imeli prav tako srečo kot mi, naj povem, da je palača Versailles dal postaviti Ludvik XIV., ki pri opremi in načrtih ni skoparil. Versailles je olepšal takratni najboljši arhitekt Mansard, ki je znal med raznimi slobami zelo spretno skriti prostorčke, namenjene galantnim pustolovščinam kraljevskih plemičev. Pretiranega udobja v tem gradu ni bilo, saj je znano, da je bilo tu tako peklenko mraz, da je kralju zmrazilo črnilo v črnilniku in da se je Ludvik XIV. v najhujšem mrazu dal zapreti v posebno omaro. Dolge večere so preganjali plemiči s pleši in zabavami, ki so bile poprečno dvakrat na teden.

Takratni gostom iz Pariza se avtomobilska nesreča ni mogla pripetiti, zato je pa bilo več primerov, ko so volkovi in medvedje napadli vračajoče se goste. Sladko življenje plemstva se je v Versaillesu končalo l. 1789, ko so revolucionarji napadli grad, zmetali vse dragoceno pohištvo na dvorišče in ga zažgali. Po nekakšnem naključju je poleg nekaj zelo lepih gobelinov ter kosov pohištva ostala postelja madame Pompadour, ki še dandanašnji razburja in neti fantazijo obiskovalcev. Prav gotovo je največja znamenitost zrcalna dvorana, kjer so 1871 ustanovili nemški imperij, l. 1919 pa so podpisali mirovno pogodbo z Nemčijo.

Znamenite vrtove in ribnike je umetniško uredil najbolj znan francoski vrtnar Le Nôtre, ki je baje zaradi tega dobil plemiški naslov. V malem in velikem Trianonu, kot so rekli tem parkom, je bilo dovolj prostora za sprehajanje, zabavo in družabne igre okrog 10.000 dvorjanov, ki so vedrili in oblačili v kraljevem gradu. Morda še ta majhna zanimivost iz tistih časov: baldahin nad posteljo je služil za to, da niso padale stenice s stropa. Lepe kožuhovalnice ovratnice, ki so bile modni ženski okras, pa so imele tudi praktično plat. Bolhe in uši so se namreč zatekle v toplo kožuhovalnice, visoka dama pa jih je zvečer iz grajskih oken stresala na nič hudega sluteče mimoidoče.

Naše dame iz avtobusa so pripomnile, češ da je tlak na dvorišču še izpred dvesto let, saj so grobe, neravne kamnite plošče res škodljive za nežne ženske čevlje. Ker nam ni bilo dano ogledati si notranjost gradu, smo si na predlog moškega dela naše odprave ogledali eno najlepših evropskih letališč — Orly, ki je prav na nasprotni strani Pariza. Naši vrli moški so na Orlyju ob pogledu na srebrne reaktivne ptice prav tako uživali kot njihove žene ob pogledu na lepe obleke v pariških trgovinah.

Na letališču Orly je zaposlenih približno osem tisoč ljudi, na letališčne steze pa prileti ali z njih odleti letalo vsaki dve minuti. Napovedovalke preko šepetajočih mikrofонов nepretrgoma neko- ga kličejo, ali nekaj objavljajo, tako da je v tej veliki letališki zgradbi ves dan živahno.

Po večerji v samopostrežbi »Twist« (zopet dokaz, kako ljubijo Francozi angleščino) smo

se razkropili vsak po svoje. Ko sem pohajal po velikih bulvarih, sem opazil, da so se v stranskih ulicah zbirali policijski vozovi, ki bi stopili v akcijo v primeru demonstracij. Na pločnikih bulvarjev okrepitev ni bilo opaziti, pač je bilo sila veliko nekakšnih »štantov«, kjer so nastopali čarovniki, prodajali kramarji in kjer je bilo dovolj zabave za vsa- kogar. Zelo prijetno je bilo sedeti v eni izmed kavarnic in ogledovati ves ta vrvež ljudi, ki venomer nekam hite. To zanimivo vzdušje pa kvari vonj po bencinu, po tobakovem dimu, prazenih mandeljnih in ob 1. maju po šmarnicah, ki jih povsod ponujajo.

Naslednji dan naj bi že po zajtrku odšli iz Pariza proti Lyonu, toda ker si prejšnjega dne nisimo mogli ogledati Louvra, smo pohiteli zarana proti muzeju, toda ta se odpira šele ob desetih dopoldne. Ko smo šli peš po nekaj ulicah, smo naleteli na takšno umazanijo in nered, da tega ni moč popisati. Iz vseh okrepčevalnic in restavracij odložijo smeti in pomije kar na pločnik. Od tu jih potem odstranijo uslužbenci podjetja, ki skrbi za čistočo mesta. Toda prejšnji dan je bil 1. maj, in delavci niso bili v službi. Pločniki so bili nastlani s pomarančnimi olupki in ribjimi ostanki, pomijami itd. Sicer so bili pred nekaterimi lokali smetnjaki, toda ti so bili ali prenapolnjeni ali prevrnjeni.

Za Louvre smo imeli časa natanko uro in pol. Po mojem mnenju smo postavili enega od hitrostnih rekordov v ogledovanju Louvra. Ob vsem tem dirjanju pa sta dve naši sopotnici še našli čas, da sta si zapisovali največje znamenitosti. V zgradbi nadeleč od Louvra smo si ogledali še slike francoskih impresionistov in se nato dokaj hitro odpeljali iz vročega Pariza.

Po poti proti Lyonu smo ob zelo lepi in zelo prazni avto cesti videli precej poplavljenih polj in travnikov. Na travnikih, ki niso bili poplavljeni, se je pasla živina brez pastirja, pred nevarnostmi avto ceste pa jo je varovala kak meter visoka žičnata ograja, ki je bila napeljana povsod, kjer je

je bil Lyon središče francoskega odpora proti Nemcem.

Lyonški meščani s posebnim ponosom kažejo tujcu mestni park, kjer vse leto cveti na tisoče vrtnic in je eden največjih v Franciji.

Že zarana smo se odpravili na pot proti Italiji. Spotoma smo se ustavili še v božjepotni cerkvi na gričku pri Lyonu. Cerkev je sicer že dokaj stara, njeno notranjost pa krasi slike, ki niso starejše od 50 let. Prav ta mešanica stilov dela božji hram nekam zelo domač. Pravijo tudi, da je to najbolj obiskana božja pot daleč naokoli. Tega ne vem, vem pa, da so vsi spominki veljali tu dvakrat ali trikrat več, kot spodaj v mestu.

Iz Lyona smo se peljali po Savojski dolini do Chambérya, odkoder naj bi prispeli preko Mont Cennisa (2083 m) v Italijo. Toda, glej zlomka. Po nekaj kilometrih udobne vožnje opazimo ob cesti opozorilno tablo z napisom: »Vsi gorski prelazi zaprti.« In sedaj? Videti je bilo, da nas spremlja smola kar naprej. Nič drugega nam ni preostalo, kot da smo krenili proti Chamonixu. Mimo Mentona smo po vsej dolini občudovali gorske vrhove, ki so nekako vzvišeno zrli na človeške mravljinke, ki so se plazili po njihovem vznožju.

Chamonix je letovišče, ki ima z okolico vred okoli 8.000 prebivalcev in se v turistični sezoni — letni in zimski, poveča za dvakrat ali trikrat. Je izhodiščna točka za izlete na Mont Blanc in okoliške vršace. Med turisti je moč videti vse vrste ljudi, od Američank s klobuki, ki imajo na vrhu botanični vrt, umirjenih angleških gentlemanov, pa vse do resničnih planincev z zelo malo obrabljenimi vrvmi in obledelimi, nekoč živo pisanimi nogavicami.

Da tudi čudovita lepota švicarskih gora, ki se okoli Chamonixa kar sama ponuja, nekatere pusti popolnoma hladne, naj dokažejo besede nekega našega potnika: »Le zakaj stojimo dve uri, tu ni kaj kupiti.« No, za nekatere sta bili prav ti dve uri podarjeni in neprečikovane lepote vrhunec potovanja. Namesto preko Alp smo se podali pod Alpami, skozi monblanski predor v Italijo. Predor je dolg 14 km, gradili so ga več let in je, žal, zahteval nekaj človeških žrtev. Predor je sicer dobro oskrbovan, toda vseeno je opaziti sledove zamakanja. V sončni Italiji, meja je prav na sredi predora, nas je čakalo zopr-

Gradč Chillon ob Ženevskem jezeru

more svet — Leonardo da Vinci »Poslednja večerja«. Prav v zadnjem času se italijanski strokovnjaki trudijo, da bi ohranili skoraj že popolnoma uničeno umetnino. Turisti si radi ogledujejo grad Sforza (XIV. stol.), muzej Brero in staro knjižnico Ambrosiano. Naj omenim še to, da je Milano srce industrije severne Italije. Na splošno jezo in razočaranje nekaterih popotnic so bile v Milanu vse trgovine zaprte. Bila je namreč nedelja. Popotniki bolj zadržanih denarnic so tu nameravali nakupiti mnogo raznovrstnega blaga, ki ga po njihovem mnenju pri nas ni. Če pa že je, je prav gotovo slabše od onega iz Milana. Vsi tisti turisti, ki so hoteli kupovati v Milanu, so bili razočarani in jih lepote Milana sploh niso zanimale. Želeli so čimprej domov. V upanju, da bodo uspeli kupiti še kakšne malenkosti, smo se ustavili v Sirmionu, mestecu ob Gardskem jezeru, ki ga po izletniškem vrvežu lahko primerjamo z Bledom. Ko smo se odpravljali naprej, je seveda tako kot po navadi, del potnikov zamudil, češ, vse potovanje sem jaz čakal druge, sedaj pa naj oni, drugi čakajo mene. To je povzročilo sicer malo hude krvi, toda utrujenost in želja po domu sta prispevala, da so se duhovi pomirili. Po desni strani ceste smo se bližali kraju, kjer smo pred tednom dni imeli nepredviden postanek kakih pet ur, ko je nenadoma naš avtobus zaneslo na skrajni rob ceste. Šofer je nekako obdržal ravnotežje, potnikom pa hladnokrvno povedal, da je počila prva desna guma. Po prvem šoku, že tako ali tako prestrašenih potnikov, je sledila cela poplava »strokovnjaških« mnenj. Vrhunec preroških izjav pa je bila tale: »Seveda, do tega je moralo priti. Jaz sem že v Sirmionu (80 km od kraja nezgode) zaduhala, kako smrdi počena guma.« Šofer je na rovaš omenjene potnice povedal nekaj krepkih, medtem ko je s pomočjo potnikov v kar najkrajšem času zamenjal uničeno gumo. Seveda je pred tem moral nekaterim paničnim potnikom zagotoviti, da je guma res nova. Nadaljnje potovanje je potekalo predvsem v ugibanju, kaj se nam lahko še vse zgodi. Pa se nam ni nič, še na carini so nas kar hitro odpravili. Verjeli so nam, da smo od tolikero nezgod še vsi prestrašeni in da imamo od neocarinenih dragocenosti s seboj le Dijonsko gorčico. Ko smo bili že krepko na zemlji domači, se je šofer tehtno oglašil: »Pravzaprav bi se vam moral predstaviti že zdavnaj prej, toda kar malo bal sem se. Ime mi je Janez, pišem pa se Zaletel«. V avtobusu je najprej zavladal grobni molk, nato pa smo se vsi kot na povelje na glas zasmejali. V prijetnem vzdušju, med šalami na račun šoferjevega primka, smo se srečno pripeljali domov.

Že ob pričetku potovanja, še bolj pa ob nekaterih nezgodah, ki so nas doletele na poti, se je večina potnikov zaklinjala, da ne bo šla nikoli več s Kompasom na skupinsko potovanje. Pa vendar mislim, da bodo prav isti potniki, čež kako leto ali dve, spet potovali s Kompasom in spet preklinjali sebe, organizacijo, Kompas itd.

KONEC

Paradiž okoli Chamonixa

bilo nevarno. Potniki, utrujeni od velemestnega vrveža, smo se kar pošteno prepotili v že razgretim avtobusu in odleglo nam je, ko smo zvečer prispeli v Lyon. Že prvi vtis je bil popolnoma drugačen od onega, ki smo ga dobili, ko smo prišli v Pariz. Vse je bilo nekako mirno, čisto, skorajda pusto. Nekaj starejših potnic je dejalo, češ, tu naj bi prebivali tri dni, ne v Parizu, kjer je vse umazano, kjer smrdi in kjer se vsem ljudem tako muči.

Lyon ima okoli 700.000 prebivalcev in je po številu prebivalcev tretje mesto v Franciji. V okolici in samem mestu je izredno razvita kemična in tekstilna industrija. Lyon slovi tudi po črni metalurgiji, v prejšnjih stoletjih pa je bilo v mestu izredno veliko obrtnikov, predvsem tkalcev in krojačev. Med zadnjo vojno

no, vlažno, deževno vreme, ki se nas je držalo vso pot do doma. Po dolini Aoste kar mrgoli gradov in slapov, toda če je deževno vreme, utrujenih popotnikov še taka lepota ne prevzame. Pozno ponoči smo pripotovali v Milano, ki smo si ga v grobih obrisih ogledali drugo popoldne.

Milano je stara prestolnica Lombardije, ki sedaj šteje okoli 2 milijona ljudi. Dve največji znamenitosti sta »Scala«, ena največjih opernih hiš na svetu iz 18. stoletja in »Duomo«, milanska stolnica, ki so jo pričeli graditi 1386 in so jo dokončali v 19. stoletju. Poznavalci umetnosti ji pravijo biser gotске arhitekture. Od mnogih milanskih cerkev naj naštejemo še dve — cerkev sv. Ambrosia iz IX. stol. ter cerkev Santa Maria delle Grazie, kjer je ena najlepših fresk, kar jih pre-

Letovanje v počitniških domovih

Prav tako, kakor v vsej Jugoslaviji, je turistična sezona 1969 prinesla svoj »boom« tudi v naše počitniške domove. Izredno veliko število prijavljenih članov našega kolektiva in njihovih ožjih svojcev nas je postavilo v težak položaj. Kapacitete naših počitniških domov niso bile sposobne sprejeti vseh prijavljenih gostov.

V kolikor bi bili gostje pripravljeni premakniti čas letovanja za kakšen teden naprej ali nazaj, bi nam uspelo v glavnem zadovoljiti vse prosilce.

Mnogi so svoj dopust planirali z ozirom na svoje delo v podjetju, na dopust svoje žene ali moža, ki je zaposlen v drugem podjetju, na šolanje otrok. Zaradi vsega tega nismo mogli ustreči vsem željam prosilcev.

Poslovali smo po sklepu sindikalnega odbora tako, da so imeli prednost v naših počitniških domovih tisti člani kolektiva, ki do sedaj še niso letovali v naših domovih in pa tisti, ki že več let niso izkoristili cenejših penzionov, ki jih nudi naše podjetje.

Po teh kriterijih smo naredili nov raspored po domovih, ki pa spet ni zadovoljil vseh prosilcev. Nekateri so svoj dopust časovno premaknili, drugi so od svojih prijav odstopili in nam s tem pri razporeditvi omogočili lažje delo.

Glavni problem pri razporeditvi je v tem, da večina gostov želi izkoristiti svoj dopust v času od 15. julija do 20. avgusta, čeprav so domovi odprti od 15. junija do 15. septembra. Če bi imeli dovolj prijav, bi jih lahko odprli še prej. Razumljivo je, da vsem, ki so hoteli biti v naših domovih od 15. julija do 20. avgusta, nismo mogli ustreči.

Če so v času, ko je sezona na višku, prosta ležišča, sprejmemo tudi druge goste, ki niso Litostrojčani, ali inozemce. Seveda so cene penzionskih uslug za druge goste 100% in več višje od cen, ki jih plačajo naši člani. To pa nam pomaga zmanjšati izgubo, ki nastaja zaradi nizkih cen penzionskih uslug, ki jih plačajo člani podjetja in njihovi ožji sorodniki.

Od posameznih članov kolektiva slišimo na račun tujih gostov tudi kritične pripombe. Opaziti je bilo, da imajo nekateri člani do teh gostov tudi negostoljuben odnos. Tako vedenje ne samo, da ni kulturno, ampak zmanjšuje tudi naš poslovni uspeh.

Tak odnos do tujih gostov in mnogo prijav od 15. VII. do 20. VIII. nas sili, da postavimo nove cene penzionskim uslugam za domače in tuje goste.

Naj še enkrat ponovimo, da sprejemamo tuje goste samo takrat, če v domovih ni dovolj članov našega kolektiva.

Preklicavanje prijav nekaj dni, ali celo zadnji dan pred nastopom dopusta v našem domu, nam povzroča nemalo skrbi.

Ceprav so nekateri svoj preklic utemeljevali z objektivnimi razlogi (nujno delo, smrt v družini, bolezen, pokvarjen avtomobil in nešteto drugih razlogov), je pomenilo čisto izgubo, saj so zato bile sobe prazne tudi na višku sezone.

Dogajalo se je tudi, da so člani kolektiva prijavili sebe in svoje družinske člane, plačali po nižji ceni, v naš dom pa poslali svoje prijatelje ali znance, ki niso zaposleni pri nas. Seveda, ko smo to ugotovili, so morali razliko v ceni doplačati.

Zanimivo pri tem je, da ljudi, ki smo jim prevaro dokazali, ni

bilo prav nič sram, zanimalo jih je le, kdo jih je izdal. Če bo do takih primerov prišlo tudi v prihodnji sezoni, bomo imena takih objavili v našem časopisu.

Nekateri člani kolektiva žele, da bi se lahko prijavi že v mesecu aprilu, drugi zopet šele nekaj dni pred nastopom dopusta. Za kadrovske službe pa bi bilo najbolje, če bi dobili prijavnice že v januarju.

Povsem razumljivo je, da se je težko že pozimi odločiti za čas in kraj letovanja glede na ostale pogoje, ki na to vplivajo (kolektivni dopusti, dopust zakonskega druga itd.). Da bi ustregli tudi tistim, ki se predčasno ne morejo odločiti, zbiramo prijave v prvi polovici maja.

V letošnji sezoni je podjetje nudilo letovanje našim članom:

- v počitniškem domu v Fiesi
- v počitniškem domu v Moščenjski Dragi
- v počitniškem domu na Soriški planini
- v počitniškem domu STT v Crikvenici (eno sobo)
- kolektivni izlet v ČSSR

Iz tabele je razvidno število gostov, ki so letovali v naših domovih. Zaradi lažje primerjave navajamo tudi podatke iz sezone 1968.

Ta primerjava nam kaže, da je v letu 1969 v naših domovih letovalo precej več gostov kot v letu 1968. To so bili predvsem člani kolektiva in njihovi svojci. V rubriki »TUJCI« so mišljeni predvsem gostje iz ČSSR, ki so v okviru zamenjave letovali pri nas v juniju.

V pretekli sezoni je bilo na račun penzionskih uslug skorajda več pohval kot pa graje, oziroma kritike. Seveda bi tako oceno najlažje dali tisti, ki so v naših domovih letovali.

To oceno podajamo predvsem na podlagi razgovora, ki smo ga imeli z osebjem počitniških domov ob zaključku sezone. Po njihovi oceni so Litostrojčani v veliki večini odlični gostje. Odlikuje jih predvsem skromnost, živahnost, potrpežljivost in če lahko omenimo tudi kavalirstvo. Mnogi se zavedajo, da niso v hotelu, da je osebje priučeno gostinski stroki iz vrst delavcev in da cena, ki jo plačajo v domovih, ni tako visoka. Mnenja so tudi, da bi bile prevelike zahteve neupravičene. S tem pa ne mislimo zagovarjati spodrseljave, do katerih pride iz objektivnih ali subjektivnih vzrokov.

Naša velika želja je, vsem gostom ustreči, seveda v okviru finančnih možnosti, ki jih imamo.

Kakor povsod, se tudi med Litostrojčani najdejo ljudje, ki v domovih niso z ničimer zadovoljni. Na primer: hrana je premastna, hrana je premalo mastna, mesa je premalo, rib ne jem, porcije so prevelike, porcije so premajhne, pijača iz hladilnika je premrzla, če ni v hladilniku, je pretopla, postelje so prenehke ali pretrde, skoraj vse škripljejo itd.

Če bi hoteli nergati, bi dejali, da je pozimi sonca premalo, poleti pa preveč.

To je samo del pripomb, ki jih dnevno posluša osebje, ki je v času sezone honorarno zaposleno v naših počitniških domovih. V veliki vročini julija in avgusta se marsikateri gost naveliča celo ležati. Lahko si predstavljate, kako težko je delo osebja, posebno še za tiste, ki so pri plinskem štedilniku. Če bomo upoštevali to, bomo lažje cenili napore osebja, ki se trudi za dobro počutje naših gostov.

Nekaj pripomb je tudi na račun snage v domovih, predvsem v sobah. Vsako nedeljo dopoldan se gostje menjajo. Gostje, ki so predvideni dopust v domu že končali, so dolžni v nedeljo do 8. ure zjutraj sobo primerno počistiti in jo zapustiti. S tem omogočimo sobarici, da zamenja posteljno perilo in sobe pripravi za nove goste, ki svoj dopust šele nastopijo. Tega pravila pa se vsi gostje ne držijo. Mnogo gostov želi prebiti nedeljo še na morju in sob ne izpraznijo. To sobarici seveda otežkoča delo in povzroča jezo novemu gostu. Zaradi snage v sobah bi bilo najbolje, če bi stari gostje odšli že v soboto, novi pa prišli v nedeljo. Tako bi imelo osebje doma čas menjati perilo in urediti sobe.

Seveda pa s tem načinom izmenjave ne bi izkoristili posteljnih kapacitet, ker bi vsak teden v naših domovih ostalo za eno noč praznih preko 200 postelj.

Želeli bi opozoriti na snago v sobah predvsem vse tiste posameznike, ki smeti (in ne samo smeti) mečejo pod postelje in jih tam tudi puste. Če bi se v prihodnji sezoni to ponovilo, bomo tudi ta imena objavili. Prepričani smo, da to ne bo potrebno.

S tem poročilom smo hoteli prikazati izkoriščenost domov in istočasno opozoriti člane našega kolektiva na probleme, s katerimi se srečujemo. Marsikaterega bi lahko odpravili z dobro voljo naših gostov.

Prav gotovo imajo naši gostje tudi kritične pripombe o našem poslovanju, zato želimo, da nam svoje pripombe in nasvete sporoče.

Obenem bi se zahvalili osebju naših domov za njihovo pošteno in neumorno delo.

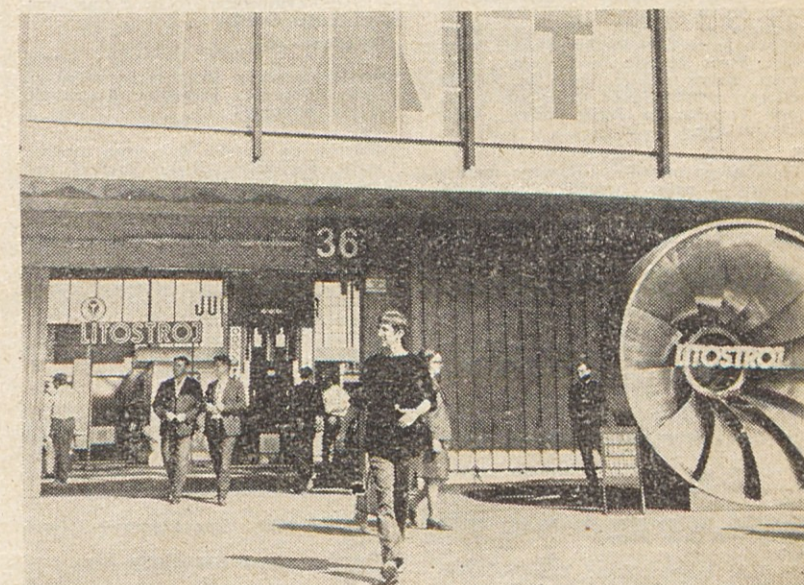
Oddelek
za družbeni standard

Zgovorna lučka na telefonu

Telefon je pravzaprav čudna naprava. Ko nas nekdo kliče, dvignemo slušalko in se pogovarjamo, čeprav nam sogovornik na drugi strani ni niti malo všeč. Poklical je pač, in mi smo vljudni. Istočasno nas nekdo lahko nujno kliče, pa mi za to ne vemo, ker je naša številka zasedena in najbolj nujni pogovori morajo potrpežljivo počakati, da odložimo slušalko.

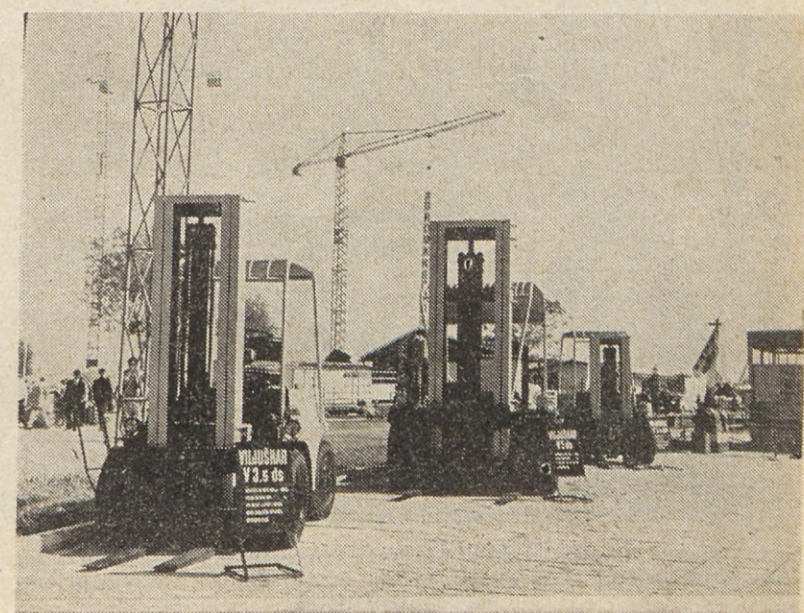
To se bo nemara spremenilo, če bodo uspeli poskusi v britanskih laboratorijih. Preskušajo možnost, da bi bila na telefonu še majhna lučka, ki bi zasvetila, če bi nas med pogovorom klical še kdo drugi.

Lučka nam žal ne bo mogla povedati, kdo kliče...

Z naše razstave na jesenskem zagrebškem velesejmu

(Foto O. Dolenc)

KRAJ	Fiesa	Mošč.	Draga	Sorica	Crikvenica	ČSSR	Skupaj
LETO	68	69	68	69	68	69	68
ČLANI KOLEKTIVA	294	360	92	100	38	78	15
ZAKONCI ČLANOV	182	230	71	83	23	43	7
OTROCI ČLANOV	244	286	81	85	31	60	7
NEČLANI	144	118	9	16	60	102	1
TUJCI	155	131	6	—	12	20	—
SKUPAJ	1019	1125	259	284	164	303	30

V tabeli smo upoštevali samo tiste goste, ki so bili v domovih najmanj 3 dni.

Zanima vas...

V MESECU SEPTEMBRU SO PRISLI

PK

Potreba po zasedbi delovnega mesta: konstr. ključavničarji: Albin Vidic, Božo Kecman, Jože Zagar, Peter Cavič, Izidor Tominec, Slavko Poje, Jože Fajš; Navezovalce Vlado Mavčič, obl. varilec Alojz Košar in Nikola Boždar.

MO

Iz JLA: livar Andrija Malek
Potreba po zasedbi delovnega mesta: čistilci: Alojz Lamovšek, Jože Hočvar, Jože Lešič, Anton Blatnik, Alojz Vovko; livar Franc Kolar, železokrivce Vladimir Velikanje, strugar Stane Pugelj, prip. peska Dragoljub Markovič, ponvičar Nedeljko Palačkovič.

FI

Iz JLA: ključavn. Vlado Krčmar in str. ključavn. Zdenko Avsec; električarja: Anton Burgar in Ciril Pate.

Potreba po zasedbi delovnega mesta: snažilci: Janez Blatnik, Jože Poznič, strugarja: Boris Markič in Ladislav Vuga, transp. delavca: Jože Uršič in Konrad Podlogar, vrtnalec Janko Čirič, str. ključ. Anton Zagožen in Janez Koželj, kurir Ladislav Pirc.

KS

Potreba po zasedbi delovnega mesta: metalurg — prip. Ljubomir Vujanovič, ek. tehnik-daktilograf Marina Novak, koresp.-prip. Tončka Kovač, analitik-prip. Marija Rosc, konstrukter Aleksander Šukarov.

SAR

Potreba po zasedbi delovnega mesta: ključavničarji: Dragomir Jovanovič, Abdul Dogani, Radomir Stojmenovič; snažilka Paša Omanovič, kuharica Zlatana Omerzel, kuh. pom. Dimče Gorgievski, snažilec Ilimi Kamišič.

EAS

Iz JLA: analitik Rutar Franc in pomožni programer Anton Burič.

PPB

Potreba po zasedbi delovnega mesta: admin. Suzana — Ana Jurič.

PTO

Potreba po zasedbi delovnega mesta: transp. del. Jože Zore

PRB

Iz JLA: konstr. Franc Kramžar, Horvat Anton, projektanta Stane Mauer in Vladimir Kuret.

Potreba po zasedbi delovnega mesta: transp. del. Jože Zajc, šef poslovalnice Mirko Feguš, tehn. risarja Danica Ponikvar in Zlatka Puhar, prevajalka Jelka Suhač, projektant Vladimir Lagudin, fotograf Avgusta Zajec.

NB

Potreba: transp. del. Karel Janžovnik.

VET

Potreba po zasedbi delovnega mesta: transp. del. Anton Eržen, str. ključ. Janez Sedej, tehn. risar Dragica Ivezic.

Iz JLA: sam. konstr. Milan Momčilo- vič, elektr. Franc Mirnik in Marko Guček, str. ključ. Milan Djonovič in Stane Bratuša.

ICL

Potreba: predmetni učitelj Gojko Mušič.

DR

Potreba: pom. v kuhinji Milonka Nikolč in prodajalka malic Franciška Remc

PA

Potreba: korespondent Milenka Manfreda.

Spl. sektor

Snažilka Marija Jambrošič

FRS

Potreba: fakturist Mirija Dornik

MB

Potreba: transportni delavec Jože Lukman.

V MESECU OKTOBRU SO PRISLI

MO

Potreba po zasedbi delovnega mesta: čistilec Jože Sadar, livar Mirko Slemenšek, pripr. peska Stanislav Blatnik, pri- krojevalec Iles Ivan Brvar.

PK

Potreba po zasedbi delovnega mesta: konstr. ključavn. Franc Perko in Ivan Hvala, obl. varilec Alojz Pirc in Petar Duspasa, kjučavn. Ivan Kropovšek, privezovalce Jože Gregorič.

FI

Potreba po zasedbi delovnega mesta: strugar Viktor Besal, trans. delavec Jože Knez, evidentičar Zofka Setina, brusilec Matija Smolič.

Djerdap

Potreba po zasedbi delovnega mesta: pomožni delavci: Branko Ramačinovič, Djordje Jonovič, Bogoslav Avramovič, Djordje Avramovič.

PA

Potreba po zasedbi delovnega mesta: vodja poslovalnic Bojan Zalokar, ref. prodaje Viktorja Pliberšek, tehnolog Anton Sušnik, prodaja avt. Rado Juvan, demonstrator-ref. Eva Mühleisen, koresp. Jelka Vehovec, termince Vojko Čuček, set. prodaje in zastopstva Vida Vidmar.

KS

Potreba po zasedbi delovnega mesta: soc. delavka Hilda Colia, tehn. priprav. Zdenko Zadel, kurirka Marjanca Snajder, metalurg-prip. Jakob Klarič, strojeopiska Cvetka Šuštaršič, analitik Gabrijel Opeka, admin. Cvetka Jamboršič.

VET

Potreba po zasedbi delovnega mesta: obrat. elektr. Branko Sindičič, električar Aleksander Anderson.

PRB

Potreba: administratorka Jenič Nevenka iz JLA: sam. konstr. Miran Zgonik.

KB

Potreba: tehn. risar Rajmund Velepč.

PTO

Potreba: evidentičar Marta Kos.

FRS

Potreba: fin. knjigovodja Anica Drobnič.

NB

Potreba: komerc. Koviljka Simič.

DR

Potreba: obr. blagajnik Marija Renner

TKC

Potreba: kalkulant Martina Zupančič.

V MESECU SEPTEMBRU SO ODSLI

DR

Kuh. del. Vida Pavlič, kuharica Marija Zupančič, servirka Alojzija Koželj.

FRS

Vodja SIK Ivan Novak, ref. likvidature Ana Bračko.

FI

Vrtalci: Silvo Kelgar, Anton Vogrin, Anton Kralj, Jože Siraj; strugarji: Leopold Znidaršič, Janez Cadež, Marko Podlogar, Bojan Einhover, Alojz Srebrnič, Josip Kovač, Janez Lenarčič, Boško Strbac, Viktor Brsal, Mirko Drobnič, Franc Kozlevčar; str. ključavničarji: Anton Trebše, Boris Pavlovčič, Milan Novak, Milan Bertonec; monterji: Polde Križaj, Pavle Cadež, Peter Avguštin, Jože Košir; pehalec Ivan Mandli, snažilec Jo-

že Skrijanc, rezkalec Ivan Srša, ostrilca Tomo Maglica in Janez Strgar, brusilec Danijel Pregelj, rezkalec Albin Andolšek, zarisovalec Andrija Sijak, ključ. Stefan Poljanec.

PK

Obločni varilci: Jozo Jakič, Alojz Košar, Alojz Hrastar, Marjan Laznik in Dušan Volk; konstr. ključ. Franc Vidic, elektrovarilec Peter Bajič, ključavničar Viado Kresal.

MO

Livarji: Alojz Pungartnik, Ignac Novak in Dragoje Dekič; čistilca Anton Plešnik in Jože Glavan, železokrivce Peter Rutar, model. mizarji: Silvo Drčar, Vladimir Bašnec in Franc Kržišnik.

EAS

Razpisovalec Marija Suhadolc.

PRB

Embalazer Zvone Šavor, sam. konstr. Aleksander Kozarski.

KS

Daktilograf Albina Belchar.

MB

Vodja odd. Marija Kocmur, skladiščnik Stane Glavan, komerc. Ivan Pirc.

Spl. sektor

Administrator Vera Strajnar

CTB

Var. in san. tehnik Stanislava Pospiš.

TPD

Tehnolog Ivan Mlinar

PTO

Transp. del. Jože Zore.

VET

Vodja el. obrata Mihael Bedina, karist Zvone Glušič, str. ključ. Miljenko Klobučar in Ivan Goljat.

V MESECU OKTOBRU SO ODSLI

FI

Strugarji: Viktor Besal, Stana Šmid, Franc Nadrih, Franc Praznik, Janez Hočvar, Stane Lovrenčič, Miran Potočnik; strojni ključavničarji: Anton Oblak, Drago Pongrac, Jože Knays, Josip Cerovec, Ivan Dominik, Jože Klemenčič; ostrilci: Slavko Čukelj, Stane Ambrož, Ciril Jenko; delavec-rezkalec Viktor Rajer, vrtnalec Benedikt Jurišaga, avtomehanik Ivan Demšar, brusilec Franc Frelih, el. mehanik Marjan Telban, električar Aleksander Kabaj.

PK

Obločni varilci: Ciril Repnik, Dominik Bevc, Ciril Perko; konstr. ključ. Jože Zagar, transp. del. Srečko Glušič, ključavn. Stjepan Vincek, zarisovalec Franc Kovačič, str. ključ. Janez Zupan, navezovalce Jože Skufca.

VET

Obr. električar Peter Dujmovič, voznič viličarja Jože Nahtigal, strugar Marjan Grom, klepar Franc Sušteršič, str. ključ. Jože Barlič, pom. kurjač Gabrijel Herman, str. ključ. Andrej Oblak, ključavničar Franjo Matjašič.

MO

Čistilec Martin Novak, železokrivce Drago Momič, livar Štefan Potroško, analitik Miroslav Dečman, pripr. peska Avgust Livk, čistilec Alojz Blatnik, žerjavar Franc Premož, izpraznjevalec Viktor Kuselj, prip. peska Drago Markovič.

DR — Obratni blagajnik Marija Renner.

PTO — Transportni delavec Anton Zatelj.

SK — Kontrolor Andrej Strmole

NB — Rezkalec Stane Kostanjevec.

FRS — Knjigovodja Slavka Mlinar

PRB — Konstruktor Janez Miklič

KS — Servirka Marta Kos.

Srečanje absolventov

V oktobru so se na prijateljskem večeru srečali absolventi naše industrijske šole, ki so leta 1954 končali šolanje. Od tedanje generacije učencev, od katerih se je petinšestdeset fantov izučilo poklica, jih še petindvajset dela v Litostroju.

Na povabilo iniciativnega odbora se je srečanja udeležilo lepo število učiteljev in učencev. Ko so se ob napovedani uri,

po 15 letih, zbrali nekdanji šolski tovariši, presenečenj in prijetnih stiskov rok ni bilo ne konca ne kraja. Zdaj, ko so mnogi postali že očetje in jih je življenje izklesalo v moze, se je večkrat pripetilo, da se nekateri med seboj niso več poznali.

Pozabljena imena so priklicala v spomin prijetne in neprijetne trenutke iz časov skupnega življenja v šoli.

Ob zakuski in zlahtni kapljici, so se razvezali jeziki. Vprašanja so se kar vrstila: kje delaš, kako si si uredil življenje, kaj vse si doživel itd. Različnost življenjskih poti, ambicije, želje in njihove uresničitve so se pokazale prav na tem srečanju, ko sta si stala nasproti dipl. inženir in strugar pa tehnolog in kontrolor, tehnik in delovodja in nazadnje tudi učitelj in učenec. Skupaj so se spominjali tudi tistih dni, ko je ta ali oni poleg svojega rednega dela v prostem času nadaljeval šolanje. Srečanje je trajalo vse tja do poznih nočnih ur.

Morda bi bilo prav, da bi s tem srečanjem uvedli navado, da bi se vsako leto srečevali nekdanji šolski tovariši. Prav gotovo bi taka srečanja prispevala k še večjemu ugledu Litostroja in litostroječanov. KV

ZAHVALA

Najlepše se zahvaljujem za vsa darila, ki sem jih dobila ob odhodu v pokoj.

Vera Strajnar

ZAHVALA

Ob izgubi moje mame Marije Burgar se iskreno zahvaljujem vsem ožjim sodelavcem za razumevanje, pozornost in pomoč v obliki sočustvovanja, poklonjenega cvetja ter izraženega sožalja.

Marija Šiško

V SLOVO

Anton Suwa

Bil je pretresljiv pogreb, mnogo vencev, mnogo prijateljev, skoraj vsi njegovi sodelavci so pospremili na zadnji poti našega mladega sodelavca Antona SUWO. Ko smo se poslovili od njega, kakor od mnogih drugih, pa le ne moremo tragičnega dogodka pozabiti, zlasti, ker mi slimo na mladega človeka, ki je šele stopil v življenje z njemu lastnim značajem in najboljšo vzgojo. Preminil je v svojem prostem času, v času razvedrila in počitka. Njegovo razvedrilo je bilo raziskovanje naših malo ali popolnoma nepoznatih podzemnih jam. Tu se odraža njegov značaj. Ni ga privlačil šport, pri katerem bi mu ob uspehu ploskali desetstisoči, ne, njega razen njegovih najožjih prijateljev ni občudoval nihče. Zadovoljen je bil, ko je raziskal novo jamo, njegov uspeh pa je bil, če je sploh bil, zabeležen v športni ali kakj drugi rubriki naših dnevnikov v dveh, treh vrsticah neke v kotu. O enem samem голу so napisane cele strani. Kakšna ironija! Pokojnik je bil s tem zadovoljen, ni iskal slave, zadovoljen je bil s tem, da je nekaj dosegel. Tako si je izbral tudi svoj poklic. Poklic vzdrževalca, ki ga redko kdo ceni. Ta poklic zahteva vestnega, preudarnega delavca, ki samostojno misli, saj često pri iskanju napake nima nobene druge pomoči.

Zavedamo se, da smo izgubili značajnega, zavestnega, predanega mladega strokovnjaka in najboljšega tovariša.

Ne vem, kako bi lahko olajšali bolečino njegovim najbližjim. Preostane edino zadoščenje, da je bil fant vzorno vzgojen in da je vedel, kaj hoče, da ga je nesreča doletela, četudi mu je bilo to delo v razvedrilo. Morda tudi to, da iskreno sočustvujemo z njimi prav vsi sodelavci, kakor tudi iskreni tovariši jamarji.

ZAHVALA

Ob mnogo prerani smrti našega sina Tončita Suwe se iskreno zahvaljujemo upravi podjetja, upravi sindikata in mladinski organizaciji za izrečena sožalja in pomoč. Vsem, ki ste spremlili našega dragega sina v njegov poslednji dom, iskrena hvala. Iskrena hvala tov. Cirilu Hrovatu za poslovilne besede ob odprtem grobu. Iskrena hvala godbi podjetja, ki ga je spremlila na zadnji poti.

Najlepša hvala vsem sodelavcem enote VET za izkazano sožalje in pomoč.

Žalujoča družina Antona Suwe

ZAHVALA

Ob prezgodnji smrti mojega moža in očeta Cirila Jenka se najlepše zahvaljujem sindikalni organizaciji Litostroj za denarno pomoč in podarjeni venec, ter godbi Litostroja, govorniku za poslovilne besede in vsem sodelavcem pokojnika.

Žena Marija, sin Franci in hčerka Mari

ZAHVALA

Podpisani Danilo Leber se zahvaljujem sindikatu podjetja za denarno pomoč, ki mi jo je nudil v času moje bolezni.

Danilo Leber

UMRL

Ciril Jenko

Pri prometni nesreči 5. 10. 1969 je izgubil življenje v starosti 42 let, naš dolgoletni sodelavec CIRIL JENKO, ostrilec v orodjarni.

V Litostroju se je zaposlil leta 1950 in bil do konca svojega življenja dober in požrtvovalen sodelavec.

Njegova prezgodnja smrt ne pomeni hude izgube samo za preostalo tričlansko družino, temveč tudi za naše podjetje.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ODSEL JE V POKOJ

Dne 19. 9. 1969 smo se poslovili od našega dolgoletnega sodelavca tov. Ivana Novaka. V Litostroju je bil zaposlen od leta 1951 kot strugar. Leta 1957 mu je bilo zaupano vodstvo stalne inventurne komisije. Poleg rednega dela je še aktivno sodeloval kot član v raznih političnih organizacijah in pri samoupravnih organih podjetja.

Kljub slabemu zdravju je bil vedno nasmejan in dobre volje.

Skromna poslovitve, ki smo jo imeli v vodstvu FRS, naj mu bo v skromen dokaz naše hvalečnosti za njegovo dolgoletno delo.

Tov. Novaku se za njegovo uspešno in požrtvovalno delo še enkrat najlepše zahvaljujemo in mu želimo, da bi bil čim dlje zdrav in da bi užival zasluženi počitek. Želimo tudi, da bi si ob jubilejnih srečanjih še krepko stisnili roke.

Vodstvo FRS in sodelavci

Pred meseci je odšel v pokoj VK livar Lovro Juvan, ki je bil v našem podjetju od leta 1952. V pokoji mu želimo mnogo zdravja in osebnega zadovoljstva

ČLOVEK IN DELO

Zdravje, delo in produktivnost

Da bi se delavci čim manj utrudili in čim več proizvedli, je treba upoštevati vse rezultate ergonomije, ki se v zadnjem času vse bolj uveljavljajo. Za povečanje proizvodnje ni dovolj samo, da izboljšamo stroj, ali tehnološki postopek, potrebno je tudi izboljšati delovne pogoje in prilagoditi stroje človeku.

Vzemimo na primer delo pri tekočem traku. Opravljanje dela pri tekočem traku v stoječem položaju je mnogo bolj utrujajoče kot v sedečem položaju. Vendar ni vseno, kakšen sedež si izberemo. Pomembna je višina sedeža, nagnjenost in globina sedeža, oblika in višina naslonjala, razdalja med ploskvijo sedeža in delovno mizo itd. Vemo, da niso vsi ljudje enako veliki, toda za vsak narod poznamo neko povprečno višino odraslega človeka. Glede na to lahko izberemo sedež, ki je najbolj primeren. V knjigah, ki obravnavajo ergonomijo, je mnogo podatkov, vendar jih ne smemo slepo posnemati, sicer bi se lahko zgodilo to, kar se je primerilo v neki državi jugovzhodne Azije, kjer so zgradili sodelovanjem neke zahodnoevropske države popolnoma novo tovarno za elektroniko in jo opremili z evropskimi stroji. Vendar tovarna ni obratovala dolgo, kajti delavci so bili premajhni in

prekratkih rok, da bi lahko opravljali delo pri strojih. Zaradi neupoštevanja ergonomskih načel je bila storjena velika ekonomska in politična škoda. Oglejmo si porabo energije in delovni učinek glede na različne položaje telesa. Pri stoječem položaju porabi človeško telo precej več energije, kot v sedečem položaju, a istočasno laže opravlja težka dela, od katerih marsikaterega v sedečem položaju ni mogoče opraviti. Najmanj energije porabi telo v ležečem položaju, seveda je učinek tu najmanjši. Pa tudi v tem položaju se kmalu utrudimo, če je treba delo opravljati z dvignjenimi rokami, to pa zaradi slabše prekrvavitve mišičja dvignjenih rok. Vsa opazovanja in merjenja so pokazala, da je najbolj praktičen sedež položaj, razen pri dviganju, kjer je potrebno gibanje. Toda področje ergonomije ni tako ozko. Pri svojem delu uporablja človek poleg grobe mišične moči tudi nekatere organe, med katerimi ima najvažnejšo vlogo vid. Ni dovolj samo primerna svetloba, katere moč je odvisna od zahtev delovnega mesta. Delovno mesto mora biti prirejeno tako, da meri kot med vodoravno ravnino, ki gre skozi oči in predmetom, ki ga gledamo, približno 30°. Ta kot imenujemo zorni kot. Večji kot

preveč obremenjuje mišice, ki premikajo in usmerjajo oko. Zato naj se oko čim manj giba, kar dosežemo le na ta način, da tvorita zorni kot in mesto obdelave največ 30°. Pri delu marsikdaj uporabljamo razne instrumente, merilce v obliki ur in podobno. Tudi tu je potrebno, da je skala prirejena tako, da so črte tik ob konici kazalca, ne pa da jih kazalec pokriva. V drugem primeru se človek zaradi napetosti pri odčitavanju prej utruji.

Menim, da nam teh nekaj primerov dovolj zgovorno pokaže pomen ergonomije, ki je koristna tako za delodajalca kot za delavca. Res je, da ima z upoštevanjem načel ergonomije lastnik proizvodnih sredstev večji dohodek, tega pa ima zaradi večje storilnosti. Toda tudi proizvajalec, delavec, uživa določene koristi, čeprav le posredno. Kajti čim manjša je utrujenost, večja je storilnost in s tem dohodek. Utrujen, nervozen in razdražljiv delavec se dolgo ne bo mogel prilagoditi okolju, ne bo se mogel spočiti, kar bo imelo za posledico manjšo storilnost. Omenil bi samo še to, da ergonomija raziskuje vse pojave, pogoje in zahteve delovnega mesta in okolja. Človek je sestavni in bistveni del kateregakoli okolja in delovni učinek je odvisen od na pogled

POŠKODBE V SEPTEMBRU

V mesecu septembru smo imeli v podjetju 61 poškodb, od tega 10 na poti v službo in iz službe. V MO je bilo 17 poškodb, v PK 5, v FI 28, v VET 4 in v sektorjih 7 poškodb.

Zaradi poškodb smo izgubili 716 delovnih dni, 216 v MO, 21 v PK, 341 v FI, 56 v VET in 82 delovnih dni v sektorjih.

Glavo sta si poškodovala 2 delavca, oči 12, telo 3, prste rok 16, ostali del roke 18 in noge 10 delavcev.

Največ poškodb je bilo v ponedeljek 20, sledi torek 13, petek 11, sredo in četrtek 7 in sobota 3 poškodbe.

V mesecu septembru je bilo 9 poškodb več kot v istem mesecu lani.

Služba varstva pri delu

POŠKODBE V OKTOBRU

V mesecu oktobru smo imeli 52 poškodb, od tega 7 na poti v službo oziroma iz službe. V MO je bilo 21 poškodb, v PK 3, v FI 21, v VET 5 in v sektorjih 2 poškodbi. Zaradi poškodb smo izgubili 772 delovnih dni, 280 v MO, 35 v PK, 353 v FI, 74 v VET in 30 delovnih dni v sektorjih.

Glavo sta si poškodovala 2 delavca, telo 3, oči 15, prste rok 15, ostali del roke 8 in noge si je poškodovalo 9 delavcev.

Največ poškodb je bilo v sredo 12, sledijo petek 11, ponedeljek 10, torek in četrtek 7 ter sobota 5 poškodb.

V mesecu oktobru sta bili 2 poškodbi manj kot v istem mesecu lanskega leta.

Služba varstva pri delu

IZBRANE MISLI

Človek je edina žival, ki se smeje in joče, saj je od vseh živali le on sposoben razlikovati ono, kar je, od tistega, kar bi moralo biti.

W. Hazlitt

Ko modrijan premišluje o pogrebu, si želi samo dvoje: da bi bil čim kasneje in, da ga ne bi pokopali živega.

Chesterfield

V prvih 40 letih življenja dobi človek v roke tekst, a v naslednjih 40 letih razlago tega teksta.

A. Schopenhauer

Človek ne živi dovolj dolgo, da bi se kaj iz svojih napak naučil.

La Bruyere

Molk je odgovor, ki najbolj prizadene tistega, ki vas žali.

Chesterton

KITAJSKI PREGOVORI IN MISLI

Kadar poliješ vodo, je ne moreš več zbrati.

Kdor posadi jutraj drevo, naj ne pričakuje, da bo opoldne že počival v njegovi senci.

Nikar ne ruši sosedovega zidu samo, da bi napolnil vrzeli v svojem zidu.

Poln čajnik molči, napolnjen pa ropota in šumi.

Žalitev je hitrejša od dirkalnega konja.

Novorojenčku niti tiger ni strašen.

Predno se razjeziš, šteje do 100, predno udariš pa do 1000.

Z bambusovim trsom ne moreš izmeriti neba.

Prazne vreče ne moreš postaviti pokonci.

Kako je Jozel na grmado plezal

Star slovenski rek pravi »Gora ni nora, nor je, kdor leze gor«. Toda drugi pregovor pravi »Mladost je norost, čez jarek skače, kjer je most«. In tako se je Jozel čudil, kako to, da se vsako nedeljo vračajo z gora mladi planinci od 15 pa tja čez 60 let stari — razigrani in veselo prepevajo. Razumel je druge mlade ljudi, ki so se ob sobotah in nedeljah veselo vračali s plesa, kjer so se prijetno zabavali, ni pa razumel hribolazcev, ki so cel dan mleli kamenje s težkimi čevlji, potem se pa tako dobre volje vračali. Zato se je odločil, da bo povprašal sosedovo Vanjo, ki je več prostega časa prebila v hribih kot na plesiščih.

Vanja je bila prijazno in priklupno dekle, ki je s svojim iskričim pogledom iz čudovitih modrih oči očarala vsakogar. Njeno pripovedovanje je bilo kot žuborenje gorskega potoka. Ko jo je Jozel povprašal, kaj hribolazce tako navdušuje, mu je začela opisovati vsa lepa doživetja ob sončnih vzhodih v gorah, prelepe barve gorskega cvetja, ki jih noben čopič ne more prenesti na papir, občudovanja vredno skromnost in vzdržljivost nežnih cvetov v skalnih razpokah in zadovoljstvo na vrhu, kamor prispe človek po dolgem trudu.

S svojim pripovedovanjem ga je tako navdušila, da se je odločil iti v gore. Skrbelo ga je le, če bo zmogel vrtoglave strmine. Vanja ga je potolažila in mu svetovala, naj gre na Grmado po plezalni poti. Ta je kratka in ni prepadna. Preizkusil bo svoje sposobnosti, obenem bo že tu v malem okusil lepote hribolaštva.

Poiskal je stare kvedrovce in pumparice, malo uredil star očetov lovski klobuk in z barvo za pirhe pobarval sive volnene nogavice. Vedel je namreč, da ima mnogo planincev rdeče nogavice.

Nedeljsko jutro je bilo čudovito. Nebo brez oblaka, v daljavi so se videli obrisi Kamniških planin, Smarna gora se je ponosno dvigala nad Ljubljansko kotlino. Jozel je vzel nekaj denarja, da bi se na Smarni gori okrepčal, kajti nahrbtnik ali krušnjak bi ga na prvi turi oviral. Veselo je stopil iz trolejbusa na končni postaji in se oziral, če gre kdo še isto pot. Mimo njega so drveli nedeljski prijatelji narave s svojimi hrumečimi ladjami ali vozički. Zavil je skozi vas in ob prihodu na vižmarski klanec se je pred njim

pojaviła ponosna Šmarna gora. Zaigralo mu je srce in pospešil je korak. Toda pot se je vlekla in Vikérce so bile še daleč. Pazljivo je ogledoval okoli sebe, da ne bi zgrešil kašipota. In glej, pokazal se je popolnoma nov napis »Plezalna pot«. Krenil je po poti navzgor in iskal plezalno pot, kajti markacije so bile že zabrisane. Končno je le našel vstop. Obrislal je potno čelo, pomaknil klobuk nekoliko nazaj in stopil na prve kline. »Če bo tako še naprej, potem pa res ni nič posebnega«, si je mislil in se oprijemajoč z obema rokama za žico vzpenjal navzgor. Ko je prišel iz prehoda med steno in Turncem na plano, se je malo oddahnil, pogledal naokrog pa hitro stopil nazaj. Nekaj metrov globine mu je zmeščalo kolena in prva negotovost se ga je že lotevala. Vendar ni izgubil poguma. Začel je ogledovati pot in ugotovil, da bo kar šlo, morda tudi po vseh štirih, samo gledati bo treba v skalo, kajti če bi se ozrl navzdol, bi imel kolena spet mehka. Ko si je dodobra ogledal pot, je nadaljeval s plezanjem. Šlo mu je dobro in vedno bolj je bil vesel svojega poguma. Počasi je prišel do mesta, kjer se ločuje ta nova in stara pot. Previdno in počasi se je obrnil tako, da je bil obrnjen s hrbtom proti steni in se ozrl proti Šentvidu.

Pogled je bil vreden truda in poguma. Obrnil se je spet proti steni in si začel ogledovati novo plezalno pot. Malo čudno mu je bilo pri srcu, ko je v navpični steni videl kline in žično vrv, vendar če je šlo do zdaj, bo šlo še naprej, je pomislil. Stopil je na prve kline, toda glej ga zlomka, kolena so se spet zmeščala in v rokah ni bilo nobene moči. Poleg tega klini niso bili dovolj trdni in malo je čuden občutek, ko so noge tik ob steni, glava pa skoro pol metra stran. Spustil se je nazaj na stojišče, se usedel in prižgal cigareto. Samega sebe je zmerjal, da je šlepa. Pod nogami je zagledal nageljček, ki je sam cvetel med perunikami, ga utrgal, vtaknil za klobuk in vstal. Poskusil je ponovno po klinih navzgor. Toda bilo je še slabše. Takoj, ko se je oprijel klina, je šla vsa moč k vragu. Krepko je zarobantil, kot znamo

Slovenici, pljunil in se odločil po stari plezalni poti navzgor. Previdno je sestopil preko metrske skale in počasi stopal po potki, po kateri že bogve kako dolgo ni nihče šel. Prišel je do stene, kjer se je pot vzpenjala kvišku. Tu se je počutil bolje. Srečno se je povzpел preko nekaj metrov visokega skalovja, se naslonil na skalo in počival. Strajca je bila premočena. Pa nič zato, precej poti je že bilo za njim. Ozrl se je na desno in si ogledoval novo pot, ki se mu je zamerila, a ga vseeno vabila k sebi. Po dolgem oklevanju in premišljevanju se je odločil, da ne bo šel na vrh Grmade, ampak da se bo raje takoj vrnil po novi poti. Malo si je še ogledoval pokrajino pod seboj. Videl je cesto, po kateri so švigali avtomobili proti Gorenjski, gledal je Savo in pisane njive ter kar čutil blagodejni mir in tišino. Ta je bila drugačna kot pri kartanju, s katerim je doslej zapravljaj čas. Ko se je naužil lepote, se je obrnil in krenil naprej. Kmalu je došel do steze in začel gledati, kje je odcep za novo pot, po kateri naj bi šel navzdol. Ni je bilo lahko najti, saj je bila le malo shojena. Brez oklevanja je krenil po njej in prišel je do navpične stene, se obrnil in z obrazom proti steni spustil po klinih navzdol. Razveselil se je, kajti kolena se niso zmeščala in v rokah je čutil moč. Po nekaj metrih se je začelo poševno prečenje navzdol. Zasukal se je v levo tako, da je imel steno na desni, a kmalu se je znašel v čudnem položaju. Ker je bila žična vrv nizko ob klinih, je bil že po nekaj stopinjah obrnjen proti nebu. Na srečo mu je uspelo, da se je obrnil, vendar se je pojavilo spet tisto neugodno počutje. Žična vrv je segala skoraj do maloštevilnih klinov. Začel ga je oblivati pot, ki mu je zalival oči, in roke so mu odrekale pokornost. Toda Jozel se ni dal premagati. Trmasto je vztrajal na mestu, buljil v prekleto steno in čakal, da bo volja premagala strah. Minute so tekale, tekel je znoj. Jozel je čakal. Salamensko smešno, lahka pot, pa takega dedca spravi v zadrego. Vsak otrok bi jo pretekel, on pa čepi v steni in čaka, da bo zmagal

pogum in vlil moči v nepokorne ude. Vsepovsod tišina, moti jo le od časa do časa glas krokarjev, ki se spreletavajo. Da bi jih vrag vzel! »Ne boš me, moram priti dol, moram!!« Kolena so trdna, tudi roke čvrsto drže žico in kline. Samo, da bi bila žica bolj napeta, da se ne bi skoraj dotikala klinov. Vendar kljub temu gre, čeprav počasi. Še mala težava ob prestopu na kline, ki vodijo navpično navzdol in že je bil na trdnih tleh. Moral je sesti, kajti napor je bil zanj prehud. Tudi cigareta mu ni dišala. Vendar ga je veselje kmalu pognalo naprej. Korajžno je gledal v globino, še zažvižgal si je zraven. Ko je prišel na cesto, je pogledal klobuk, vendar nageljčka ni bilo več. Urgal si je ciklamo, jo dal za klobuk in šel proti domu. Še sreča, da je moral precej časa peš, da so se potna oblačila malo osušila, sicer bi kdo mislil, da je padel v vodo. Čeprav se bodo morda smejali, ko bo pripovedoval, kako je plezal, jim tega ne bo zameril. Samo on bo vedel za čudovit občutek, ko je s svojo voljo zmagal in se ni dal premagati strahu in malodušju. Ta pot je za druge le sprehod, zanj je bila in bo zmaga volje in duha. Sklenil je, da bo še šel v gore.

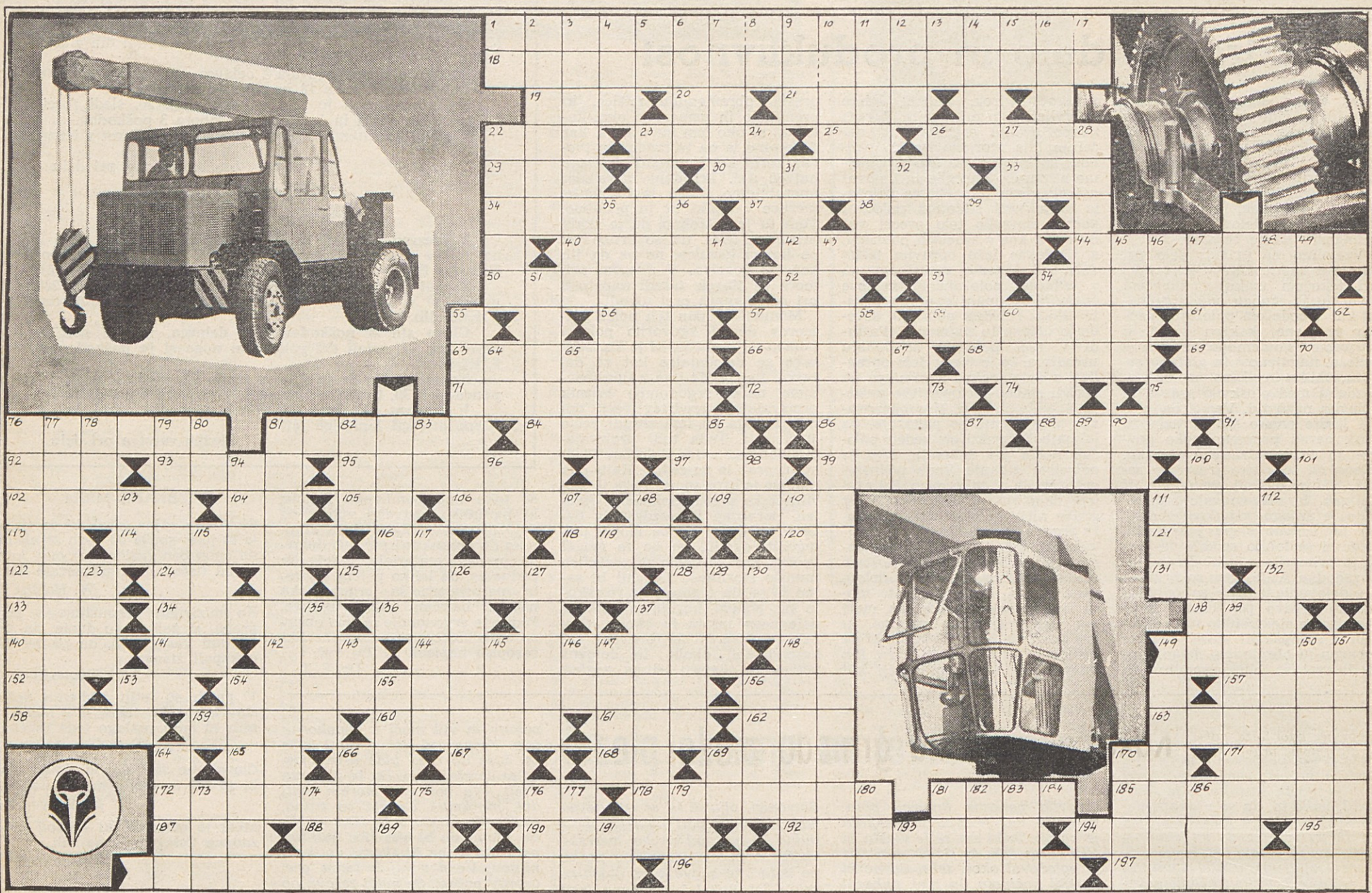
ETA

Zahrepenel, v nebo je hotel ... (Foto O. Dolenc — Triglav)

Nagradna kombinirana križanka

RESEVALCE OBVEŠČAMO, NAJ POSLJEJO REŠITVE NAGRADNE KRIŽANKE DO 15. XII. 1969. UREDNIŠTVU ČASOPISA LITOSTROJ. MED PRVE TRI IZZREBANE BOMO RAZDELILI KNJIŽNE NAGRADE.

VODORAVNO: 1. skupen naziv za elek-trarne, ki obratujejo na Dravi; 18. proslavljanje v ožjem krogu; 19. reka v Egiptu; 20. nogometni klub; 21. vsaditev; 22. ZDA — originalno; 23. država v Aziji; 25. števnik; 26. žival z oklepom; 29. geometrijski pojem; 30. tuje žensko ime; 33. tuje moško ime; 34. brezbarvna snov, osnova mnogih barv in zdravil; 37. predlog; 38. naš pevec zabavne glasbe; 40. filmski režiser Elia; 42. črnka; 44. priprava za merjenje mleka; 50. država v ZDA; 52. kemični znak za antimon; 53. arabski zrebec; 54. lovec na mikrobe; 56. mlada kravica; 57. značilna primorska pokrajina; 59. tuje valute; 61. zvar; 63. učitelj govornišva; 66. obrat; 68. izdelovalec ret; 69. snopi slame; 71. široka veleumestna cesta z nasadi; 72. pušča v Afriki; 74. avtomobilska oznaka za Zre-njanin; 75. sol bromove kisline; 76. grško podzemlje; 81. ime ameriškega filmskega igralca (Lee); 84. žensko ime; 86. trava druge košnje; 88. znani japonski športnik; 91. blagajna; 92. grška črka; 93. žensko ime; 95. kost golenice, piščal; 97. letoviški kraj pri Opatiji; 99. prebivalec Somalije; 100. kemični znak za molibden; 107. vas pri Ljubljani; 102. tovarna perila v Novem mestu; 103. nemški predlog; 105. začetnici imena in priimka italijanske pevke; 106. z merjenjem določene višina kake točke, borzno poročilo o tečajih; 109. stari Slovani; 111. manj-vredno; 113. začetnici imena in priimka člana federacije; 114. pravoslavni škof; 115. vrhunski športnik; 118. nerabljen; 120. kemični znak za radon; 121. namen, cilj; 122. čar; 124. ime za črko R; 125. dvigalo za blago; 128. fond; 131. kratica za Izvršni odbor; 132. števnik; 133. časovno obdobje; 134. država pod Himalaj; 136. žuželka; 137. redni; 138. kratica za Združeno arabsko republiko; 140. tovarna avtomobilov v Mariboru; 142. kratica beograjskega športnega društva; 143. konjski tek; 144. kdor se ukvarja s tranzitom; 148. začetnici imena in priimka znane pevke domačih viž; 152. začetnici priimka in imena agilnega delavca pri PD Litostroju; 153. kemična oznaka za galij; 154. zdravnik za ušesne in vratne bolezni; 156. grška črka; 157. pristanišče v Alžiru; 158. moško ime; 159. glasbena oznaka za delo; 160. stanje blagajne, ostanek; 161. osvežilna pijača; 162. etui, tok; 163. tuje žensko ime; 165. avtomobilska oznaka Turčije; 166. naciistični oboroženi udarni oddelki; 167. Esma Redžepova; 168. veznik; 169. iglasta drevesa; 170. slovenski tednik; 171. letni gozdni posek; 172. tuje žensko ime; 175. šolski red; 178. voznik taksija; 181. ovitek za spise; 185. šolska potrebščina; 187. brezalkoholna pijača; 188. ime norveškega kralja; 190. tuje moško ime; 192. stoti deli; 194. človek z izrazitimi moškimi potezami; 195. 6. in 14. črka abecede; 196. preudarno, oprežno ravnanje; 197. nedelavni, neaktivni.

NAVPIČNO: 1. kratica za eno izmed naših proizvodnih enot; 2. znamka tujih vžigalnikov; 3. nauk o letalstvu; 4. pojav na vodi; 5. kratica za socialistično re-

publiko; 6. drugo ime za Kitajsko; 7. priimek bivšega izraelskega premiera; 8. 6. in 12. črka abecede; 9. vrsta športa; 10. mesto v severni Nemčiji; 11. medicinski izraz za lobanjo; 12. ameriško moško ime; 13. kratica za račun; 14. reka v Švici; 15. kemična oznaka za radon; 16. obdelan kos zemlje; 17. enaka samoglasnika; 22. namera, trik; 23. odstranitev cerkvenega vpliva, podržavljenje; 24. sanje; 26. zakristija; 27. italijanska denarna enota; 28. razčlenjevanje, razkroj; 31. prebivalka oaze, 32. spodnji del posode; 35. blodnjak; 36. močiti z vodo; 39. igralec, spletkar; 41. kemični znak za natrij; 43. pristasi anarhosindikalizma; 45. angleška površ. mera; 46. avt. oznaka Kranja; 48. breme, priljaga; 48. obmorsko močvirje; 49. kemična oznaka za erbij; 51. književnik, slovstvenik; 54. svetišče božanstva Mitra; 55. naš izraz za žerjav, dvigalo; 57. črna ptica pevka; 58. obrambna organizacija južnovzhodne Azije, nastala 1954 v Manili; 60. spona; 62. priimek znanega grškega matematika; 64. začetnici imena in priimka znane ljubljanske pevke zabavnih melodij; 65. osebni zaimek; 67. prečni drog; 70. nedelaven, neaktiven; 73. ime ameriške filmske igralke Gardnerjeve; 75. pomožni glagol; 76. daljinomer; 77. napadati, naskočiti; 78. otok v Jadranskem morju; 79. uradni sprejem; 80. izraz pri kartanju; 81. ročna izdelava blaga za tržišče; 82. kratica za radio in televizijo; 83. Ivan Baloh; 85. pristanišče v Izraelu; 87. kemični znak za aluminij; 89. nikalnik; 90. rimska številka 600; 94. potočna žival; 96. kratka suknja, suknjič; 98. nemški predlog; 100. sramežljivka, rastlina, ki ob dotiku umakne liste; 103. reka v SZ; 107. češka pritrilnica; 108. kratica za televizijo; 110. turistično avtobusno podjetje iz Škofje Loke; 111. grška črka; 112. pristati, spustiti se z letalom na tla; 115. okraj (v srbohrvaščini); 117. ožja sorodnica; 119. 16. in 18. črka abecede; 123. vprašalni prislov; 126. delavec v pločevinarni; 127. vrsta počasnega argentinskega plesa; 128. mizarski pripomoček za pritrjevanje; 129. prislov; 130. enaka soglasnika; 135. isto kot 23. vodoravno; 137. narediti, izdelati; 139. stalni odjemalci, naročniki; 143. oznaka za sivo litino; 145. tuje moško ime (francosko); 146. kratica za zvezni organ; 147. kraj pod Fruško goro; 149. posredovanje, mešetarstvo na borzi; 150. rojsten; 151. strokovnjaki v anatomiji, raztelesovalci; 153. japonska igra; 154. nauk o svetlobi in gledanju; 155. židovsko moško ime; 156. npravnost, npravnostno prepričanje; 164. vrh z zanko za lov divjih živali; 166. otok v jadranskem morju; 169. kratica za boksarski klub; 170. čreda, krdelo; 173. predor, tunel; 174. francoska nikalnika; 175. nogometni klub iz Beograda; 176. beograjski tednik; 177. predujem, predplačilo; 179. star Slovan; 180. tovarna pisarniških potrebščin v Zagrebu; 181. čas med dvema vojnama; 182. srbsko moško ime; 183. števnik; 184. samoglasnik; 186. manjši naseljeni kraj; 189. 1. in 19. črka abecede; 191. kratica za visokovalificiran; 193. osebni zaimek; 194. rimska številka 1000.

Pisali so o nas

»Vjesnik« je 2. oktobra 1969 objavil članek z naslovom: »Kmalu cenejši Renaulti«. Članek v celoti ponatiskujemo.

Ze v prvih dneh novembra bodo iz Litostroja odpeljali prvi avtomobili znamke Renault, ki jih bodo montirali v tem podjetju. Cena teh avtomobilov bo za 3000 do 6000 novih dinarjev nižja kot cena uvoženih Renaultov. Avtomobile, ki bodo plačali z devizami, bodo kupci dobili v 15 do 45 dneh, tisti pa, ki bodo plačali z dinarji, bodo postali srečni lastniki avtomobilov v 70 do 100 dneh.

V kratkem bo torej stekla montaža Renaultovih avtomobilov. Kot je pri nas že nekako v navadi, bo to delo opravljala tovarna, ki se do sedaj ni ukvarjala s proizvodnjo avtomobilov. Člani kolektiva so se odločili, da bodo prostore, ki so premalo izkoriščeni, uporabili za »šraufenciger« industrijo. Prav tako kot vsi drugi sestavljali avtomobilov, tudi v Litostroju obljublja, da nova proizvodnja nikakor ne bo zavrla standardne proizvodnje tega podjetja. Prav gotovo bo ta načrt Litostroja doživel prav tako uničevalne kritike, kot so jih že doživela podjetja, ki so se pričela s tem ukvarjati. Res je, da prihodnost Litostroja ne more biti v montaži avtomobilov, ne moremo pa zanikati dejstva, da bo Jugoslovan od pocenjenih avtomobilov imel koristi. V prid sestavljanju avtomobilov pa govori tudi dejstvo, da bo dosedaj privilegirana domača industrija avtomobilov dobila vse močnejšo konkurenco, ki bo, vsaj upamo, prisilila domače proizvajalce, da bodo delali bolj kvalitetno in ceneje.

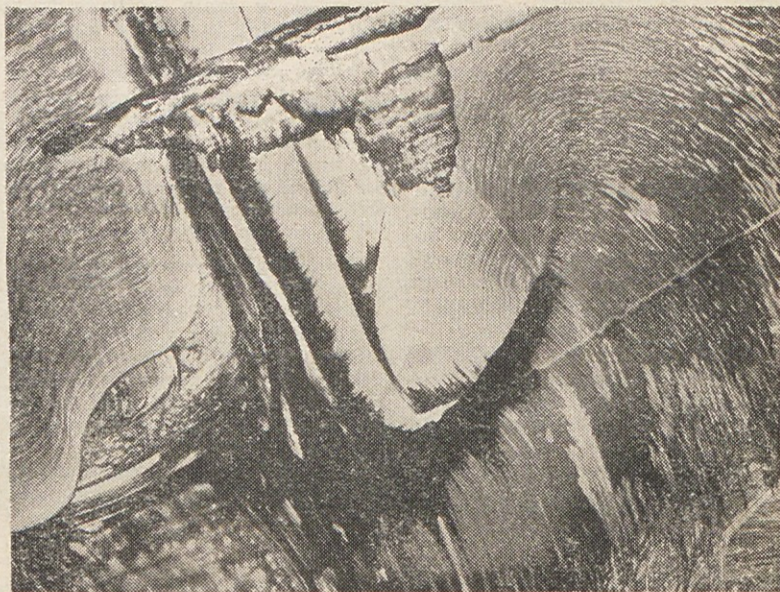
Časopis »Litostroj« izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 5800 izvodov — Ureja ga uredniški odbor — Glavni urednik dr. Branko Vrčon — Odgovorni urednik Pavel Perko — Tehnični urednik Estera Lampič — Tel. uredništva 56-021 (h. c.) int. 246 — Cena posamezni številki v prodaji 50 Sdin — Poštnina plačana v gotovini — Rokopisov ne vračamo — Tiska tiskarna ČZP »Primorski tisk« v Kopru.

UGANKARSKI SLOVARČEK

AKTER — igralec, spletkar;
ANILIN — brezbarvna snov, osnova mnogih barv in zdravil;
ETOS — npravnost, npravnstveno prepričanje;
KRANIUM — medicinski izraz za lobanjo;
KURTAZA — posredovanje, mešetarstvo na borzi;
LAIZACIJA — odstranitev cerkvenega vpliva, podržavljenje;
LAKTOMER — priprava za merjenje mleka;

MAREMA — obmorsko močvirje;
MITREJ — svetišče božanstva Mitra;
NATALEN — rojsten;
OTOLARINGOLOG — zdravnik za ušesne in vratne bolezni;
RETORIK — učitelj govornišva;
SEATO — obrambna organizacija južno-vzhodne Azije, nastala l. 1954 v Manili;
TARTAR — grško podzemlje;
TELEMETER — daljinomer;
TIBIJA — kost golenice, piščal.

ZASLUŽENO PRIZNANJE

V avgustu so v Zadru priredili mednarodno razstavo fotografije »Človek in morje«. Iz 40 držav je prispelo na razstavo 5600 slik. Za svojo abstraktno fotografijo z naslovom »SIDRO« je dobil član našega kolektiva, ki je član mednarodne fotografske zveze, mojster fotografije, Peter Kocjančič, srebrno plaketo in diplomu. ČESTITAMO!

V oktobru pa so v Gorici odprli mednarodno razstavo barvnih diapozitivov. Od 1200 poslanih diapozitivov jih je žirija, katere član je bil Peter Kocjančič, izbrala 140 in osmim od njih podelila nagrade.